

VASA UNIVERSITET

Enheten för marknadsföring och kommunikation

Utbildningen för språkbadsundervisning

Emma-Paulina Ylimäki

Tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby
En intervjuundersökning bland föräldrar och tjänstemän

Avhandling pro gradu i svenska språket
Vasa 2018

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
1 INLEDNING	4
1.1 Syfte	5
1.2 Material	6
1.2.1 Informanterna	7
1.2.2 Karleby som språkmiljö	8
1.3 Metod	9
2 TVÅSPRÅKIGHETEN I OLIKA DIMENSIONER	11
2.1 Samhället	11
2.1.1 Språkpolitik	13
2.2 Familjen	15
2.3 Individen	16
2.3.1 Tvåspråkighet och språkutveckling	17
2.3.2 Tvåspråkighet och kognitiv utveckling	22
2.3.3 Tvåspråkighet och skolframgång	24
2.3.4 Tvåspråkighet, identitet och kultur	25
2.4 Tvåspråkighet i undervisningskontext	26
2.4.1 Den finska och den svenska skolan i Finland	28
2.4.2 Tvåspråkig undervisning ur en internationell och nationell synvinkel	31
2.4.3 En modell av tvåspråkig skola med finska och svenska enligt Marketta Sundman	37
3 TVÅSPRÅKIG UNDERVISNING FÖR TVÅSPRÅKIGA BARN I KARLEBY	40
3.1 Styrkor med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby	40
3.1.1 Föräldrarnas syn	40
3.1.2 Tjänstemännens syn	43
3.2 Svagheter med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby	45

3.2.1 Föräldrarnas syn	45
3.2.2. Tjänstemännens syn	50
3.3 Möjligheter med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby	52
3.3.1 Föräldrarnas syn	52
3.3.2 Tjänstemännens syn	55
3.4 Hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby	58
3.4.1 Föräldrarnas syn	58
3.4.2 Tjänstemännens syn	59
3.5 Olika modeller av tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby	59
3.5.1 Enspråkiga föräldrars modell	60
3.5.2 Tvåspråkiga föräldrars modell	66
3.6 Sammanfattande diskussion	76
4 SLUTDISKUSSION	78

LITTERATUR

BILAGOR

Bilaga 1. Intervjufrågor: den svenska skoldirektören och utvecklingschefen i Karleby

Bilaga 2. Intervjufrågor: Karleby-föräldrar till tvåspråkiga barn

VASA UNIVERSITET**Filosofiska fakulteten****Författare:** Emma-Paulina Ylimäki**Avhandling pro gradu:** Tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby**Examen:** Filosofie magister**Ämne:** Utbildningsprogrammet för språkbadsundervisning**Årtal:** 2018**Handledare:** Karita Mård-Miettinen och Siv Björklund

SAMMANFATTNING:

Denna avhandling är en fallstudie om tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby (språken finska och svenska). Syftet är att ta reda på vilka attityder föräldrar och tjänstemän i Karleby har om tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn och hur man enligt föräldrarna skulle kunna ordna sådan undervisning i Karleby. Materialet består av fyra intervjuer. Två tjänstemän vid Karleby stad, utvecklingschefen och den svenska skoldirektören, intervjuades individuellt, och åtta föräldrar till tvåspråkiga barn intervjuades i två grupper så att den ena gruppen utgjordes av fyra enspråkiga föräldrar och den andra gruppen av fyra tvåspråkiga föräldrar. Metoden bygger på SWOT-analys med vilken jag undersöker svagheter, styrkor, möjligheter och hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby. Jag förväntar mig att föräldrarna till tvåspråkiga barn är positivt inställda till tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby medan stadens tjänstemän inte är det.

Mina resultat visar att både tjänstemännen och de flesta föräldrarna ställer sig positiva till tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby. Alla tvåspråkiga föräldrar skulle sätta sina tvåspråkiga barn i sådan undervisning och även de flesta enspråkiga föräldrar skulle göra det. Också tjänstemännen ser tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn som något positivt för den stöder de båda språken och kulturerna. Alla informanter delar oron för svenskans ställning ifall sådan undervisning startas i Karleby. Föräldragrupperna bygger nästintill identiska modeller för den tvåspråkiga undervisningen som endast skiljer sig på punkten om elevernas språkanvändning. De enspråkiga föräldrarna vill att eleverna ska använda ett visst språk med olika läraren medan de tvåspråkiga föräldrarna anser att eleverna kan byta mellan språken enligt eget tycke fastän läraren talar endast det ena språket med eleverna. Alla föräldrar vill att undervisningen ska ordnas i en separat skola med endast tvåspråkiga elever. Informanterna ser mer möjligheter och styrkor än svagheter och hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn. Enligt informanterna kan båda språken och båda kulturerna stödjas i den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn.

NYCKELORD: tvåspråkig undervisning, tvåspråkighet, tvåspråkig identitet och kultur, SWOT-analys, Karleby som språkmiljö

1 INLEDNING

Hösten 2011 diskuterades det livligt i Finland om tvåspråkiga skolor. Diskussionen startade då en mamma till tvåspråkiga barn uttryckte sitt missnöje över att hennes barn inte hade möjligheten till att gå i skola på båda språken. (Minkkinen 2011) Efter detta diskuterades det i finländsk media om möjligheten till och intresset för tvåspråkiga skolor. Diskussionen var rätt färgstark, en del var emot sådana lösningar medan en del ansåg att det skulle fungera fint. På finskt håll var inställningen rätt positiv överlag medan man på den svenska sidan var skeptisk. Svenskans ställning och framtid sågs vara på spel ifall tvåspråkiga skolor skulle inrättas i landet. (se bl.a. Härkönen 2011; Filén 2013; Huss 2013; Sundman 2013a) Sedan dess har diskussionen fortsatt från och till och nu som då kan man läsa insändare, höra diskussioner eller följa med debatten i olika media. Jag själv följde debatten hösten 2011 rätt noga i och med att jag då gjorde ett seminariearbete om de färgstarka kommentarerna. Ett par år senare skrev jag min kandidatavhandling om tvåspråkig undervisning under ett kursmoment vid Campus Lykeion i Vasa (se bl.a. Pilke & Vik 2015). I denna avhandling pro gradu tar jag upp ämnet tvåspråkig undervisning igen, men ur en lite annan synvinkel.

Jag är själv *naturligt* och *balanserat tvåspråkig* i finska och svenska. Med *naturligt tvåspråkig* menar jag att jag fått båda språken hemifrån då jag vuxit upp i ett tvåspråkigt hem (Tandefelt 2001: 5). Med *balanserat tvåspråkig* syftar jag på att jag har två likvärdiga språk kunskapsmässigt (Skutnabb-Kangas 1981: 41–45). Jag anser mig själv också ha två modersmål, dvs. jag identifierar mig med de båda språkgrupperna och kulturerna och jag har ett emotionellt band till de båda språken och kulturerna. Jag anser också att jag kan båda språken på en mycket hög nivå, en stor del av mina kunskaper har jag säkert tillägnat mig och lärt mig i min utbildning. Jag studerar till språkbadslärare och jag blir även ämneslärare i finska och svenska. Jag har alltså själv ett mycket stort intresse för frågor om tvåspråkighet och vill nu i min avhandling pro gradu ta tag i ett tema som hängt med mig sedan min egen högstadie- och gymnasietid, nämligen tanken om tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn.

Som tvåspråkig har jag själv alltid funderat över hur det skulle vara att gå i en tvåspråkig skola. På den tiden visste jag inte att de inte var alls ovanliga (Sundman 2013a). Jag har många gånger också haft tudelade takar om mina två språk och kulturer och hur språken påverkar varandra. I tonåren var det inte alltid så lätt. Med denna avhandling vill jag alltså ta reda på de rådande attityderna om tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga i Karleby men också slå ett slag för tvåspråkigheten; det är viktigt att lära människor om tvåspråkighet, både enspråkiga och tvåspråkiga, och det är centralt att vi tar vara på tvåspråkigheten i Finland både på individ- och samhällsnivå! Jag hoppas denna avhandling pro gradu hjälper ens en tvåspråkig individ förstå sig själv bättre.

1.1 Syfte

Syftet med denna avhandling pro gradu är att ta reda på attityder bland föräldrar till tvåspråkiga barn och tjänstemän i Karleby om tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i staden (i språken finska och svenska). Med *tvåspråkig undervisning* syftar man på sådan undervisning som ges på två språk (Sundman 2013b). Den tvåspråkiga undervisning som diskuterats i finländsk media är i första hand menat för enspråkigt finska och svenska barn och tanken är att de skulle gå i samma skola eller undervisning och få undervisning på båda språken. Hur skolan skulle se ut i praktiken vet man inte riktigt ännu men en del förslag har förts fram, bl.a. av Marketta Sundman i hennes analys om fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk (2013b). Den tvåspråkiga utbildning jag talar om är specifikt till för endast tvåspråkiga barn (i språken finska och svenska), inte enspråkiga. Sundman (2013b) menar att också tvåspråkiga barn skulle kunna gå i den tvåspråkiga skolan hon föreslår men enligt mig lämnar de tvåspråkiga eleverna i skymundan i den skola hon presenterar. Jag söker svar på tre forskningsfrågor:

1. Finns det intresse för tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby bland föräldrar till tvåspråkiga barn?
2. Vilka styrkor, svagheter, möjligheter och hot ser tjänstemännen och föräldrar till tvåspråkiga barn med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby?

3. Hur skulle tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn bäst ordnas i Karleby enligt föräldrar till tvåspråkiga barn?

Jag söker svar på den första forskningsfrågan genom att intervjua två grupper föräldrar (en enspråkig föräldragrupp och en tvåspråkig föräldragrupp) till tvåspråkiga barn och fråga dem explicit ifall de skulle vara intresserade av tvåspråkig undervisning för deras barn i Karleby. Den andra forskningsfrågan söker jag svar på genom att intervjua både de två föräldragrupperna och den svenska skoldirektören och utvecklingschefen vid Karleby stad. Den tredje forskningsfrågan söker jag svar på genom att under föräldraintervjuerna be föräldrarna tillsammans i de två grupperna bygga upp varsin modell för hur tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby kunde enligt dem ordnas.

Jag antar att föräldrarna, speciellt de tvåspråkiga föräldrarna, är positivt inställda till tvåspråkig undervisning för sina tvåspråkiga barn i Karleby och ser främst möjligheter och styrkor med undervisningen. Tjänstemännen vid Karleby stad antar jag vara mer negativt inställda till sådan tvåspråkig undervisning och främst se hot och svagheter med den. Jag antar att hoten med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby ses av informanterna vara undervisningens inverkan på svenska språkets och svenska skolans ställning och framtid i Karleby. Jag baserar mina antaganden på diskussionen som förts i finländsk media om tvåspråkig undervisning (se bl.a. se bl.a. Härkönen 2011; Filén 2013; Huss 2013; Sundman 2013).

1.2 Material

Materialet består av fyra intervjuer som hölls torsdagen den 15.3.2018. Intervjufrågorna finns som bilaga i slutet av denna avhandling. Jag bandade in intervjuerna för att kunna återgå till dem vid själva analysen. Allt som allt består materialet av 3 timmar och 33 minuter inspelat ljudmaterial.

Intervjuerna med föräldragrupperna är gruppintervjuer där syftet är att föräldrarna ska diskutera och reflektera sinsemellan över intervjufrågorna och uppgifterna de ställs inför

vid intervjutillfället. Föräldrarna får på så sätt möjligheten att argumentera för sina egna tankar och påståenden men de kan också komma till nya insikter via varandra. (Forsberg & Wengström 2015: 119–122)

1.2.1 Informanterna

De två första intervjuerna gjordes med stadens tjänstemän som intervjuades individuellt för att få både den svenska och finska sidans synvinkel. Den ena tjänstemannen är Per-Olof Nyström som är den svenska skoldirektören i Karleby och den andra är Mika Sarkkinen som är utvecklingschef vid Karleby stad. Intervjun med Nyström tog 37 minuter och hela intervjun gick på svenska. Intervjun med Sarkkinen tog 26 minuter och gick både på finska och svenska.

Jag intervjuade också två föräldragrupper bestående av fyra föräldrar per grupp, alltså sammanlagt intervjuade jag åtta föräldrar. Föräldrarna valdes till intervjun på måfå från min bekantskapskrets och också med hjälp av mina bekanta som känner andra föräldrar till tvåspråkiga barn. Jag strävade till att skapa föräldragrupper med människor från så olika bakgrunder som möjligt för att få en så bred syn på tvåspråkig undervisning som möjligt. Det gemensamma för alla dessa föräldrar var att alla deras barn är under skolålder. Detta val har jag gjort för att föräldrarna är relativt jämnåriga och faktiskt har en riktig möjlighet att i framtiden kunna välja tvåspråkig undervisning för sina barn om de så önskar.

Den ena intervjuade föräldragruppen bestod av tvåspråkiga föräldrar till tvåspråkiga barn och den andra gruppen bestod av enspråkiga föräldrar till tvåspråkiga barn. Gruppindelningen i två- och enspråkiga föräldrar gjordes därför att gruppen inte skulle vara för stor och svårhanterlig i en intervjusituation. Intervjun med de tvåspråkiga föräldrarna tog 1 timme och 11 minuter och gick enbart på svenska och intervjun med de enspråkiga föräldrarna tog 1 timme och 19 minuter och gick på både finska och svenska. Båda grupperna bestod av två män och två kvinnor. Av de enspråkiga föräldrarna talar en man och en kvinna finska med sina barn och de kommer från enspråkigt finskt hem och har gått i den finska skolan. En man och en kvinna talar svenska med sina barn och

kommer från enspråkigt svenskt hem och har gått i den finlandssvenska skolan. De tvåspråkiga föräldrarna kommer alla från tvåspråkiga hem där de talat det ena språket med mamman och det andra språket med pappan och alla dessa fyra har gått den finlandssvenska skolan. Tre av de tvåspråkiga föräldrarna talar svenska med sina barn och en av dem talar finska med sina barn.

1.2.2 Karleby som språkmiljö

Materialet är insamlat i Karleby som är en stad med 47 723 invånare. Av dessa invånare är 40 073 finskspråkiga, dvs. 84,0 %, och 6 039 svenskspråkiga, dvs. 12,7 %. 1 611 invånare (3,4 %) har annat modersmål och 1 209 (2,5 %) är utländska medborgare. Dessa siffror är från 31.12.2016 så ändringar kan ha skett men situationen torde se relativt lika ut även idag. Staden befinner sig i Mellersta Österbotten vid Bottniska vikens kust och är ”landskapets ekonomiska, administrativa och kulturella centrum”. (Karleby stad 2017)

I staden finns 19 finskspråkiga daghem, tre svenskspråkiga daghem, två tvåspråkiga daghem och ett daghem med engelskt och ett med svenskt språkbad. På förskolenivå finns det sex svenskspråkiga förskolor, 19 finskspråkiga förskolor samt en förskola med engelskt och en med svenskt språkbad. Skolor med årskurserna 1–6 är 17 på den finska sidan och sju på den svenska sidan. I en av de finska skolorna finns en engelsk och en svensk språkbadslinje. Årskurserna 7–9 finns i fem finskspråkiga skolor och en svenskspråkig skola. Likaså finns det två finskspråkiga och ett svenskspråkigt gymnasium i staden. Karleby har också ett finskspråkigt vuxengymnasium och yrkesgymnasium och en finskspråkig yrkesskola. (Karleby stad 2016; Svenskskola 2018; Infopankki 2018)

Kjell Herberts (1990: 7) har undersökt tvåspråkigheten i Karleby på 1990-talet och uttryckte sig då så här: ”Att en naturlig tvåspråkighet på det individuella planet förekommer i Karleby är utom all tvivel.” Tvåspråkigheten finns både på en individuell nivå i staden men också på samhällsnivå och kommer där i uttryck på många olika sätt. Kommunen är tvåspråkig med finska som majoritetsspråk, i staden finns en finskspråkig och en svenskspråkig församling och bl.a. två fotbollslag – den ena finskspråkig och den

andra svenskspråkig. (Finlands kommunförbund 2016; Kokkolan suomenkielinen seurakunta 2018; Karleby svenska församling 2018; GBK 2018; KPV 2018;) Staden har genomgått en viss förändring i och med kommunsammanslagningen då tre omliggande mindre kommuner slogs tillsammans med Karleby. I och med detta kommer också alla finskspråkiga gymnasieskolor i kommunen slås samman. På svenska sidan har och ska många byskolor stängas vilket också påverkar skolstrukturen på den svenska sidan då det snart finns endast två svenskspråkiga skolor med årskurserna 1–6 istället för sju som det finns idag. Bland annat Karlebygruppen fortsätter kämpa för svenskans ställning i staden. (Yle Uutiset 2008; Björkqvist 2012; Kivioja 2014; Karleby stad 2016; Löv-Aldén 2017)

1.3 Metod

Min studie är en fallstudie, vilket betyder att jag studerar ett specifikt fall (Forsberg & Wengström 2015: 125), dvs. den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn i Karleby. Metoden är beskrivande och diskuterande och baserar sig på SWOT-analysen som presenteras i boken *Onnistu strategiassa* (2006: 217–218) av Jan-Erik Lindroos och Kari Lohivesi. Förkortningen SWOT är bildad av begynnelsebokstäverna till de engelska orden *strengths*, *weaknesses*, *opportunities* och *threats* (styrkor, svagheter, möjligheter och hot) (Bakka, Fivelsdal & Lindkvist 1993: 238). SWOT är enligt Lindroos och Lohivesi (2006: 217) en analysmetod som man brukar använda för att analysera en organisation men man kan använda den för att analysera också olika ting. Med SWOT-analysen kan man analysera en verksamhet i sin helhet eller också mindre delar av verksamheten så som en service eller en produkts konkurrenskraft eller ställning t.ex. gentemot en konkurrents produkt.

Lindroos och Lohivesi (2006: 217) påpekar att det är viktigt att noga avgränsa området man ska analysera för att få jämförbara resultat. En SWOT-analys kan göras av en individ eller av en grupp. Det är viktigt att beakta att ifall SWOT:en utförs av en individ är också resultaten subjektiva då det som en person kan se som ett hot kan vara en möjlighet för en annan. Ifall en forskare vill kan hen också göra två olika SWOT:er, en om den nuvarande situationen och en om den framtida situationen; en jämförelse av dessa får man

kanske en tydligare bild på vad som är det väsentliga. På basen av SWOT-analysen är det möjligt att dra slutsatser om vilka styrkor som kan vara till nytta, hur svagheter svängs om till styrkor, hur framtidens möjligheter utnyttjas och hur hoten undviks. Som resultat får man alltså en handlingsplan på vad som behöver åtgärdas. (Lindroos & Lohivesi 2006: 217–218)

Tabell 1. SWOT-analysunderlag (Lindroos & Lohivesi 2006: 218)

Styrkor	Svagheter
Möjligheter	Hot

Jag anser att SWOT-analysen passar också för att kartlägga de möjliga styrkorna, svagheter, möjligheter och hoten som informanterna ser med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby. Jag delar in informanternas kommentarer i *styrkor*, *svagheter*, *möjligheter* och *hot* och diskuterar dessa på basen av relevant litteratur. Jag gör indelningen på basen av det jag tolkar informanterna mena som svagheter, möjligheter, styrkor och hot.

2 TVÅSPRÅKIGHETENS OLIKA DIMENSIONER

I detta kapitel diskuterar jag tvåspråkigheten ur olika synvinklar. I avsnitt 2.1 behandlas tvåspråkigheten ur samhällets synvinkel, i avsnitt 2.2 behandlas tvåspråkigheten ur familjens synvinkel, i avsnitt 2.3 behandlas tvåspråkigheten ur individens synvinkel och i avsnitt 2.4 behandlas tvåspråkigheten ur undervisningens synvinkel.

2.1 Samhället

Det verkar råda en allmän uppfattning om att de flesta individer i världen är enspråkiga. Detta beror på att många rika länder med mycket inflytande ser sig själva som enspråkiga. (Salameh 2012: 8) Så är fallet dock inte. Enligt Håkansson (2011) är enspråkighet internationellt vanligast i Europa och detta är ett resultat av aktiv språkplanering. Man har i Europa aktivt och medvetet arbetat för att individerna ska ha ett modersmål. Globalt finns det dock mer två- eller flerspråkiga människor än enspråkiga. Ungefär hälften av världens befolkning är tvåspråkiga och två tredjedelar är flerspråkiga. Tvåspråkiga finns i varje världsdel, i varje land, i varje socialklass och i varje åldersgrupp. Antalet tvåspråkiga växer hela tiden bl.a. på grund av emigration och internationella resor. Även kommunikation och massmedierna når hela världen på olika språk på ett annat sätt än förr. De tvåspråkiga befinner sig alltså inte på isolerade språköar någonstans i fjärran utan de existerar i nätverk, olika regioner och i alla samhällen. Tvåspråkiga finns med andra ord över allt. (Baker 2006: 67) Man räknar att det finns 5000–6000 språk fördelat på 150 länder (Håkansson 2003: 9). Tandefelt (2001: 3) påminner dock att tvåspråkig i detta syfte inte behöver betyda att man har fullständiga kunskaper i två språk utan att man kan två språk på olika nivåer.

Att ha två nationalspråk som i Finland är relativt ovanligt internationellt. I många länder finns det individer som talar flera språk men ändå är landet officiellt enspråkigt. Ibland har landet inte ens ett officiellt språk för man har inte tyckt att det behövts då ingen ifrågasatt det, som t.ex. i Sverige ända fram till 2009. (Håkansson 2003: 27; Språklag 2009: 600) I Finland är situationen annorlunda: internationellt sett är Finland ett

modelland för tvåspråkigheten; de svenskspråkiga och finskspråkiga har samma språkliga, kulturella och ekonomiska förutsättningar enligt lag. Detta är ovanligt för en språkminoritet ur en internationell synvinkel. (Sundman 2013a: 52) Även om Finland officiellt är ett tvåspråkigt land betyder det inte att alla landets invånare är tvåspråkiga. Fastän Finland är ett av väldigt få officiellt tvåspråkiga länder är det också ett av de mest språkligt homogena länder, med 90 % av befolkningen som är finskspråkiga. T.ex. i Sverige bor det 9 miljoner människor och 2 miljoner av dessa talar annat modersmål än svenskan. (Tandefelt 2001: 3)

Den språkliga situationen i Finland idag ser tämligen annorlunda ut än vad den har gjort för ett par hundra år sedan då svenska språket var det starka språket. Finska språket har fått kämpa för sin position och det har krävt medvetet språkarbete för att språket skulle få sin position som ett av nationalspråken. Idag är det svenska språket som får kämpa och försöka motverka *domänförluster*, dvs. förluster av användningsområden för språket. I och med en lång historia med svenska och finska i landet äger ingetdera av folkslagen i Finland sitt eget språk eller kultur, utan dessa är allmän egendom. Svenska språket och kulturen hör lika mycket till de finskspråkiga som den finska kulturen och språket hör till de svenskspråkiga. För de tvåspråkiga i landet är detta dubbla språk- och kulturarv en naturlighet i och med att dessa två alltid varit en del av de tvåspråkiga individerna. (Tandefelt 2001: 1)

I Finland har det alltid funnits både finsk- och svensktalande människor. De flesta svenskspråkiga, eller finlandssvenskar, bor längs kusten från Österbotten i norr till Åland i syd. Inlandet är bosatt av mestadels finskspråkiga människor. Förstås finns också svenskspråkiga i inlandet och finskspråkiga vid kusten. De flesta tvåspråkiga i finska och svenska bor vid kustområdena. Oftast förklaras Finlands tvåspråkighet med historiska skäl, dvs. att Finland hört till Sverige. Vid den tiden var svenska bildningens, förvaltningens och kulturens språk. Vid år 1880 var finlandssvenskarnas andel 14 % av befolkningen medan den idag är runt 4 %. Den finskspråkiga befolkningens tillväxt, nativitet, emigration och blandäktenskap (att gifta sig över språkgränsen) har påverkat dessa siffror. (Sundman 1999: 6–11)

Under de senaste 100 åren har Finlands befolkning fördubblats till antalet. Idag bor det ca 5,4 miljoner människor i Finland var av över 4,8 miljoner talar finska som sitt modersmål, ca 300 000 anger svenska som sitt modersmål och talare av övriga språk är ca 250 000. Till de övriga språken hör ryska som den största språkgruppen med ca 55 000 talare, estniskan med ca 28 000 talare, somali och engelska med ca 13 000 talare var och arabiska med ca 10 000 talare. Dessa siffror är från slutet av 2011 så det kan ha skett en ändring sedan dess. (SVT 2012)

Över en fjärdedel av Finlands befolkning är bosatt i södra Finland, främst i Helsingfors, Vanda och Esbo men också i Tammerfors. I dessa städer hittas också hälften av dem som har något annat modersmål än finska, svenska eller samiska. Fast skillnaden är stor städer och kommuner emellan vad gäller talare av olika språk är det ett faktum att det i nästan varje finländsk skola finns elever vars modersmål är annat än finska eller svenska. Undervisningen och användningen av båda nationalspråken ska vara ett faktum i dagens Finland men man ska inte glömma bort den allt mer växande gruppen av människor med andra modersmål och deras rätt till att få möjligheten att upprätthålla sitt språk. (Nuolijärvi 2013: 25–26) Nuolijärvi (2013: 26) påpekar också att individers tvåspråkighet borde tas i beakta både i statistik och i samhällets verksamhet överlag. På så vis kan man också ta tvåspråkiga i beaktan vid planering av undervisning. I dagsläget kan man dock bara ha ett modersmål men hela tiden växer gruppen människor som talar två språk i sin vardag. (Nuolijärvi 2013: 26)

2.1.1 Språkpolitik

Språkpolitik utgör en väsentlig del i det finländska samhällets beslutsfattande. Språkpolitiken består av fyra olika delar och dessa är: *status*, *korpus*, *språkundervisning* och *språkteknologi*. Med *status* menar man språket eller språkens status i samhället. *Korpus* är själva språket, i detta fall finskan eller svenskan. Oftast när man tänker på språkpolitik kommer man att tänka på just språkens status i samhället men hit hör alltså mycket mer, bl.a. språkvård och i speciellt fokus är hur språkundervisning planeras, organiseras och genomförs. Språkpolitiken spelar stor roll i barnens möjligheter att lära sig och använda sitt modersmål samt andra språk. (Nuolijärvi 2013: 24) Språkpolitik

betyder alltså att man med medvetna åtgärder reglerar samhällets språkförhållanden *Delegationen för språkärenden* är ett språkpolitiskt organ i Finland på finskt håll och *Folktinget* sköter svenskan. (Institutet för de inhemska språken 2018)

Den finska språklagen (Finlex 6.6.2003/423) garanterar invånarna deras språkliga rättigheter i Finland. Språklagen baserar sig på grundlagens paragraf 6 som lyder:

Alla är lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. (6 § 1 och 2 mom.)

Finlands tvåspråkighet lyfts också upp i grundlagen. Den säger såhär:

Finlands nationalspråk är finska och svenska. Vars och ens rätt att hos domstol och andra myndigheter i egen sak använda sitt eget språk, antingen finska eller svenska, samt att få expeditioner på detta språk skall tryggas genom lag. Det allmänna skall tillgodose landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. Samerna såsom urfolk samt romerna och andra grupper har rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Bestämmelser om samernas rätt att använda samiska hos myndigheterna utfärdas genom lag. Rättigheterna för dem som använder teckenspråk samt dem som på grund av handikapp behöver tolknings- och översättningshjälp skall tryggas genom lag. (Finlex 11.6.1999/731 § 17)

År 2004 fick Finland en ny språklag (Kielilaki/Språklag 2003/423) som gäller de två nationalspråken. Orsaken till varför man förnyade språklagen var att man ville göra den tydligare och lättare att tillämpa i praktiken och likaså för att se till att den finska och svenska befolkningen ska ha lika språkliga rättigheter. Språklagen berör rätten till lika språkliga rättigheter för den finsk- och svenskspråkiga befolkningen och att se till att båda språkgruppers samhälleliga behov och utbildningsbehov tillfredsställs lika. Båda språkgrupperna ska alltså ha lika rätt till att använda och få service på sitt eget modersmål i utbildning samt hos myndigheter. Språklagen diskuterar individens och myndigheternas språkliga relation, inte vanliga invånares språkliga relationer med varandra eller diverse butikens eller företags språkliga vardag. Språklagen erkänner att Finland är tvåspråkigt men tar inte upp individens möjliga tvåspråkighet. Både grundlagen och språklagen ser på individen som enspråkig. (Nuolijärvi 2013: 25–30)

Statsrådet kom ut med sin första nationalspråksstrategi år 2012. I ledning av Juha Sipilä, dåvarande statsminister, gjordes nationalspråksstrategin för att försäkra att man i Finland även långt framåt kommer att ha två levande och välmående nationalspråk. Med strategin vill statsrådet se till att myndigheterna också i framtiden kan erbjuda språkliga grundläggande rättigheter på båda inhemska språken och för talarna av dessa. (Nationalspråksstrategin 2012)

2.2 Familjen

För att det i Finland ska kunna bildas tvåspråkiga familjer måste det i landet också finnas två olika språk (Slotte-Lüttge 2005: 17). Då jag i denna avhandling diskuterar tvåspråkiga familjer syftar jag på tvåspråkiga familjer i språken finska och svenska. I Finland finns naturligtvis också tvåspråkiga familjer med andra språk. Tvåspråkiga familjer definieras enligt Gripenberg (1986: 19) av att föräldrarna talar varsitt modersmål. När två personer med olika modersmål bildar familj tillsammans kallas detta för *exogami* (Tandefelt 2003: 11). Enligt Finnäs (2000: 19) finns det i Finland idag flera tvåspråkiga familjer än enspråkiga familjer.

Enligt Gripenberg (1986: 19–21) kan det vara vanligt att föräldrar med två olika modersmål inte diskuterar språkfrågor innan det blir aktuellt med egna barn. De vuxna har dittills kanske talat endast majoritetsspråket tillsammans. Gripenberg menar att de tvåspråkiga står inför många situationer där de måste välja språk, t.ex. då när man ska bestämma vilket språk som talas med barnet, vilken församling barnet ska skrivas in i, den finska eller svenska, ska barnet gå i finskt eller svenskt daghem, förskola och skola, ska högstadiet eller gymnasiet gås på samma eller det andra språket, på vilket språk ska barnet fortsätta studera, vilka språk ska användas i arbetslivet. Sådana situationer kallar Gripenberg för *språkkritiska valsituationer*.

Ofta väljer de tvåspråkiga föräldrarna att använda metoden en person – ett språk med barnet eller barnen, dvs. att föräldrarna talar varsitt språk med barnet. Denna metod verkar populärast och effektivast men det är ändå inte sagt att barnet börjar tala två språk fast

föräldrarna talar två språk med barnet. (Håkansson 2003: 154) En person – ett språk är en bra metod för det att barnet lär skilja åt sina två språk (Tandefelt 2003: 12). Stödet från hemmen är mycket viktigt med tanke på de tvåspråkiga barnens skolframgång och språkutveckling. Om föräldrarna väljer placera barnet i den finlandssvenska skolan ligger stort ansvar på föräldrarnas axlar att stödja och utveckla finskan. (Gripenberg 2000: 2–3) Något som många föräldrar kanske inte ens är medvetna om.

2.3 Individen

Det har diskuterats en del om man kan ha flera modersmål istället för ett (Gripenberg 1986: 12). Enligt Skutnabb-Kangas (1981: 21–25) kan man definiera modersmålet enligt fem olika kriterier; 1) populära icke-vetenskapliga kriterier dvs. det språk man tänker på, drömmer på eller räknar på, 2) ursprunget, dvs. moderns språk eller det språk som barnet lär sig först, 3) kompetens, dvs. det språk man behärskar bäst, 4) funktion, dvs. det språk man använder mest och 5) attityd, dvs. det språk eller snarare den språkgrupp som man identifierar sig med. En individ som ofta räknar på finska men talar svenska med sin mor, vilket är hens modersmål? Eller en person som identifierar sig med båda språkgrupper men behärskar finskan bäst? Dessa personer har alla ändå endast ett registrerat modersmål. Varför jag anser detta vara en viktig fråga är att skolan i Finland byggs upp på endera finskan eller svenskan och oftast går man i skola på sitt modersmål. Men de elever som känner att de har två modersmål, i vilken skola ska de gå?

Enligt ett föräldrat tankesätt lider en del tvåspråkiga individer av något som kallas för *halvspråkighet*, dvs. de har två halvkor av språk för att det verkar fattas något från deras språkkunskaper och utveckling, t.ex. blandar barnet sina språk och hittar inte ord. Oftast är de enspråkiga som påstår att en del tvåspråkiga barn lider av halvspråkighet för ur deras synsätt kan barnet inte språket ifråga då det ”blandar”. Det finns dock inga vetenskapliga belägg på att halvspråkighet skulle existera. Att blanda språk är mer regel än undantag bland tvåspråkiga individer. Trots detta hör man än idag halvspråkighet diskuteras. (Håkansson 2003: 23–25)

En obalans är vanlig i de tvåspråkigas språkkunskaper och användning av språken (Tandefelt 2001: 5). De använder sina språk olika och i olika *domäner*, dvs. användningsområden (Håkansson 2003: 31). Man kan bli tvåspråkig på många olika sätt, endera *successivt*, dvs. att man tillägnar sig och lär sig språk efter varann eller *simultant*, dvs. att man lär sig och tillägnar sig två språk samtidigt (Håkansson 2003: 145–193). *Naturlig tvåspråkighet* betyder att barnet fått sina två språk hemifrån medan *kulturell tvåspråkighet* är sådan tvåspråkighet som uppnåtts i formell undervisning i skolan (Tandefelt 2001: 5). I denna avhandling behandlas tvåspråkigheten oftast ur den naturliga tvåspråkighetens och simultana tvåspråkighetens synvinkel.

2.3.1 Tvåspråkighet och språkutveckling

Man kan fråga sig ifall det tar dubbelt så länge för tvåspråkiga barn att lära sig som det tar för enspråkiga för de ska processera allting på två språk. Det är sant att det tvåspråkiga barnet har mer att lära sig än ett enspråkigt barn men att det skulle ta dubbelt så länge är inte troligt. Forskning har visat att de tvåspråkiga har en arbetsfördelning mellan sina språk vilket betyder att då båda språken inte används lika behöver inte heller språknivån vara lika hög inom alla språkets områden, dvs. barnet lär sig inte allt inom båda språken på lika nivå. Olika språk har gemensamma element vilket betyder att en tvåspråkig individ inte heller behöver lära sig allt på båda språken för en del saker förs över till det andra språket när man lärt sig det på ett språk. T.ex. det semantiska systemet, dvs. ords betydelse, lagras tillsammans i hjärnan. Ifall ett tvåspråkigt barn har lika stor kontakt med båda språken uppstår ofta inga problem. Det svåra är egentligen inte att lära sig två språk utan att lära sig hålla de två språken isär. (Arnberg 2004: 104–105)

Det tvåspråkiga barnets språk utvecklas lika som det enspråkiga barnets språk på alla andra punkter förutom att det är fråga om två språk istället för ett (Håkansson 2003: 150). Enligt Grosjean (2008: 13–14) ska man inte jämföra tvåspråkiga barn med enspråkiga för det är fråga om en helt egen kategori; den tvåspråkiga individen är inte två enspråkiga individer som slagits samman. Enligt Grosjean (2008: 9–21) processar det tvåspråkiga barnet språk på fyra olika sätt: 1) de två språken hålls isär och processas isär, 2) andraspråket processas genom förstaspråket, 3) förstaspråket processas genom

andraspråket eller 4) båda språken processas tillsammans. Test med vilka man testat tvåspråkiga barn är ofta gjorda för enspråkiga barn och ifall punkt 4) stämmer är det inte särskilt förvånande att de tvåspråkiga barnen presterar sämre än de enspråkiga barnen.

En *kritisk period* för språkinlärning har diskuterats inom språkforskning och det har tvistats fram och tillbaka om en sådan finns, dvs. en viss ålder efter vilken språkinlärningen försvåras hos människor. Vissa forskare menar att barn efter 9-års ålder inte längre har lika lätt för att lära sig ett språk och andra menar att det är i tonåren som språkinlärningen försvåras eller åtminstone saktar ner (se t.ex. Penfield & Roberts 1959; Lenneberg 1967). Ju äldre man blir desto mer krävande blir det också att lära sig ett nytt språk men huruvida en kritisk period finns kan diskuteras. Ju tidigare barn börjar tillägna och lära sig språk, desto bättre och lättare för barnen och desto bättre språkkunskaper nås. (Abrahamsson & Hyltenstam 2003: 30–41)

Då barn börjar skolan kan de, ifall de inte har andra svårigheter, tala flytande, uttala korrekt och behärska språkets satsbyggnad. Förstås har språket ännu lång väg att gå men nu är det fråga främst om att lära sig nya ord och uttryck. I början av skolåldern kan barnet ca 8000 ord och varje skolår möter det flera tusen nya ord. Av dessa nya ord lär sig barnet ett par tusen ord per år. Språket utvecklas i möten med andra människor. (Gripenberg 2000: 3) Enligt Gripenberg (2000: 3) är det bäst för barn att gå i skola på det språk som de behärskar bäst, då blir inlärningen enklast. Om man är tvåspråkig och har två språk i undervisningen torde man kunna ta stöd för båda sina starka språk. Språkutvecklingen börjar redan i hemmen och utvecklas också där men språket är ofta talspråk och mera vardagligt. I skolan lär man sig skriftspråket som i sin struktur och i sitt ordförråd är mycket rikare. (Sundman 2013a: 51) Ett sådant ordförråd byggs inte upp under en natt utan det tar flera år att bygga (se bl.a. Gibbons 2002; Cummins 2000). I tvåspråkighetslitteratur brukar man använda förkortningarna BICS och CALP för att beskriva skillnaderna i det mer vardagliga hemspråket och det mer abstrakta skolspråket. *Basic interpersonal communicative skills* (BICS) syftar på hemspråket och *cognitive academic language proficiency* (CALP) syftar på skolspråket. (Se Baker 2006: 151–154; Börestam & Huss 2001: 59) Ett gott talspråk räcker nämligen inte till för att lösa mer kognitivt utmanade uppgifter (Sundman 2013a: 52).

Hur och hur bra man lär sig ett språk handlar om många olika faktorer, inte bara om god undervisning och språkbegåvning utan också språkklimatet spelar en roll, de rådande värderingarna om det eller de egna språken inverkar och den egna personligheten samt sammanhanget där man möter språket (Tandefelt 2003: 23). Dessutom utvecklas alla barn olika, vare sig de är två- eller enspråkiga. Alla är individer med egna förutsättningar, erfarenheter, möjligheter och annat som påverkar dem och deras inläring av språk. Fastän man lärt sig ett språk betyder det heller inte att man alltid har eller kan detta språk. Tandefelt (2003: 47) menar att man inte bara lär sig språk i formell undervisning i skolan utan också i otaliga informella situationer. Det är samhällets uppgift att ta till vara sådana sammanhang och stödja dem. Fastän man inte kan tvinga någon att lära sig språk ska man ändå erbjuda möjligheter till språkinläring. I Finland har vi alla valmöjligheter, i alla fall i teorin, men i praktiken behövs ett gemensamt intresse från individens och samhällets sida. ”Ett språk man använder vinner man, ett språk man inte använder förlorar man.” (Tandefelt 2001: 23)

Det finns egentligen två läger inom den svenska skolan i Finland – de som anser att den svenska skolan ska vara till för enspråkigt svenska barn och de som anser att det är den svenska skolans roll att undervisa de tvåspråkiga eleverna i första hand pga. svenskans fortlevnad i landet. Men det ställer stora krav på läraren då en allt större mängd elever i skolan och klassen är tvåspråkiga: dvs. kan de ha svagare svensk-kunskaper än de enspråkigt svenskspråkiga men mycket starkare finskkunskaper än vad nivån under finskalektionerna kräver. Läraren måste då avgöra hur hen ska stöda eleverna så att inte de enspråkigt svenska eleverna i sin tur inte inverkas negativt. Åtgärder som man använt sig av är främst till för att stärka svenskan, så som läskampanjen ”En kvart om dagen” som går ut på att i 15 minuter per dag läsa svensk barnlitteratur men man ser också till finskutvecklingen genom MoFi-undervisning (och ÄiRu). MoFi-undervisningens nivå är dock upp till varje lärare. (Sundman 1999: 20–30) Ett faktum är att mycket är upp till den enskilde läraren och hans arbetssätt med de tvåspråkiga eleverna; undervisningen och arbetssätten borde vara så mångsidiga som möjligt för att alla elever, inte bara de tvåspråkiga, ska ha bästa förutsättningar att lyckas. (Se bl.a. Sundman 1999; Cummins 2000; Gibbons 2006)

I detta avsnitt presenteras typiska drag för tvåspråkiga individers språk. Presentationerna baserar sig främst på Sundmans (1999) beskrivning. Det är viktigt att komma ihåg att alla tvåspråkiga individer är olika med egna upplevelser och erfarenheter och alla dess individer möter dessa typiska drag i olik utsträckning.

Språkblandning

Språkblandning är vanligt hos tvåspråkiga barn som ännu inte lärt sig skilja åt sina två språk eller som nödvändigtvis inte ännu ens vet om att de talar två olika språk. Språkblandning betyder att barnet blandar in olika element i sitt tal, dvs. i fall ett barn talar finska med sin far kan hen använda ett svenskt ord i meningen och vice versa på svenska. (Sundman 1999: 64) Exempel på språkblandning kan vara t.ex. de finns paljo leikkikaluja täälä, ei se ryms, här är junaratan, mamma kan hyppä här, se undrasi var ne sakit oli och denki syödä (Huss 1991). Att ett tvåspråkigt barn blandar sina språk på detta sätt är en naturlig del av tidig tvåspråkighet (Sundman 1999: 64) men kan vara svårt att ses som naturligt av enspråkiga människor och ibland också av tvåspråkiga.

Som det kommer fram i exempelfraserna i föregående stycket finns det ingen tydlig systematik i hur barnen blandar: de blandar då de använder både svenska och finska. Sundman (1999: 65) anser att det finns två orsaker till varför de tvåspråkiga barnen blandar. För det första vet inte barnet till en början om att hen blandar för hen vet inte om att hen talar två olika språk. Den andra orsaken till språkblandning är att de två språken utvecklas i olika takt hos barn och detta betyder att barnet behärskar olika ord och olika strukturer från språken i olika tider. Ofta rekommenderas föräldrar till tvåspråkiga barn att tala det egna modersmålet till barnet och detta pga. att barnet ska inse att det finns två olika språk. Det tar olika länge för olika barn att inse detta. Så småningom börjar barnet märka att allting har två namn och att dessa namn inte är slumpmässiga utan beror på vem det är man talar med, dvs. vilket språk man talar. Föräldrarna kan märka när barnet börjar förstå att hen kan två språk för barnet börjar konsekvent hålla språken isär. Ännu efter detta kan det ta lång tid för barnet att lära sig vilka namn som hör till vilket språk. (Sundman 1999: 65)

Kodväxling och lån

En annan synlig och naturlig del av tvåspråkiga individers språkbruk är kodväxling och lån. Med kodväxling menar man det då en tvåspråkig person byter kod, språk, från det ena till det andra mitt i en mening, t.ex. Jag va o koputta på dörren (knacka). Det som skiljer kodväxling från språkblandning är att kodväxling är medvetet medan språkblandning inte är det. Också barn kan kodväxla men för att göra det medvetet måste man ha nått viss kunskapsnivå i sina språk, så ofta när man talar om kodväxling syftar man på ungas och vuxnas språkbruk. När man kodväxlar betyder det inte att man inte skulle kunna det växlade ordet eller uttrycket på både språken utan det finns många olika typer av kodväxling; man kan t.ex. kodväxla för att man vill markera något, man kanske kommer på det ord som man behöver snabbare på ett av språken eller tycker att det ena språkets uttryck eller ord är mer beskrivande. Kodväxling kan också markera tvåspråkig identitet för det är något som bara vi tvåspråkiga kan göra och förutsätter att den man diskuterar med också kan båda språken som används. Kodväxling är speciellt vanligt hos ungdomar. Hur man använder de växlade orden eller uttrycken varierar också, ibland kan de stå i grundform men de kan också vara böjda enligt det andra språkets grammatik. (Sundman 1999: 66–71; Håkansson 2003: 25) Med lån menas att låna olika ord eller uttryck från ett annat språk som anpassas till det ena språkets grammatikaliska struktur. (Sundman 1999: 71)

Interferens och transfer

Ett annat typiskt men inte så synligt drag i tvåspråkigas språkbruk är interferens. Interferens är det när det ena språket påverkar (jämför med eng. *interfere* – att blanda (sig i) MOT svenska 2018) det andra språket och är något som sker omedvetet. Talaren överför abstrakta strukturer över från det ena språket till det andra och vet själv inte om att hen gör så, detta beror på att de två språken inte hålls isär hos en tvåspråkig person och är något som inte skulle kunna hända en enspråkig person då hen bara har ett språk till sitt förfogande. Den vanligaste typen av interferens hos tvåspråkiga individer med finska och svenska är att överföra finsk ordföljd i en svensk sats men också semantisk och lexikalisk interferens är vanligt, t.ex. att använda svenskans hand i betydelsen arm i

kontexten jag bröt handen (finskans *käsi* betyder både *arm* och *hand* men på svenska bryter man armen, inte handen.). (Sundman 1999: 71–72)

När man lär sig ett nytt språk är det vanligt att man tror att det nya språket har samma struktur som det egna språket har och använder därför t.ex. samma typ av grammatikaliska strukturer då man uttrycker sig. Ibland kan det nya språket ha likadan struktur och fast man chansat blir det man säger korrekt, och då talar man om positiv transfer men negativ transfer, dvs. interferens, uppstår då man använder det egna språkets struktur i ett språk som inte har samma struktur och det man säger blir inkorrekt. Tvåspråkiga personer som vuxit upp med två språk är oftast relativt medvetna om att deras två språk har olika strukturer och kan vanligtvis hålla isär dessa men ibland blandas de ihop och resultatet är interferens. Hos tvåspråkiga med finska och svenska är det vanligtvis finskan som påverkar svenskan. (Sundman 1999: 72–74)

Då interferens är den negativa överföringen, dvs. det som i negativ bemärkelse överförs från ett språk till ett annat så att det man säger blir fel, kunde man säga att positiv transfer, dvs. det som överförs från ett språk till ett annat så man säger rätt, är transfer. Man kan överföra både språklig och konceptuell information från ett språk till ett annat. Det som benämns som interferens är ofta språklig överföring, dvs. att man överför t.ex. finskans ordföljd till en svensk sats men när det kommer till transfer är det fråga om transfer på begreppsnivå. Det betyder alltså att tvåspråkiga individer kan föra över begrepp de lärt sig på ett språk till det andra språket. Det är inget som görs medvetet gör utan det sker omedvetet, dvs. ifall man lär sig om historia eller matematik på finska kan den begreppsliga informationen, eller en del av den, överföras till svenskan relativt enkelt. Det betyder alltså att tvåspråkiga individer inte behöver lära sig allting dubbelt utan en del information överförs automatiskt mellan språken. (Jarvis & Pavlenko 2007: 112–154) Detta kallas för *interdependenshypotesen*. (Cummins 2000: 173–177).

2.3.2 Tvåspråkighet och kognitiv utveckling

Till en början var forskare intresserade av att ta reda på ifall och hur tvåspråkigheten inverkar på intelligens men efter att testen inte visade något särskilt intresserade man

sig mera för att undersöka tvåspråkighetens inverkan på *kognitiv utveckling*. ”Med kognitiv utveckling menar man hur vissa ”högre mentala processer” som kunskap, tänkande, problemlösningsförmåga, begreppsbildning, symboliseringsförmåga osv. utvecklas hos barn.” (Arnberg 2004: 42) När man i intelligens-testen hade frågor som endast hade ett rätt svar och alla andra svar var fel mätte man det *konvergenta* tänkande, dvs. endimensionellt tänkande. I test som mäter divergent tänkande mäter man hur kreativ en person är, dvs. hurudana olika lösningar hittar individen på ett problem. Till exempel kan man i test som mäter divergent tänkande fråga ”vad skulle man kunna göra med en tegelsten?” och de flesta enspråkiga svarar något i stil med ”bygga hus” eller ”bygga en mur” medan de tvåspråkiga ofta svarar något i stil med ”täppa till hål” eller ”krossa fönster”. Detta visar på att de tvåspråkiga är mer flexibla ock kreativa i sin språkanvändning än de enspråkiga. Visserligen kan också en del enspråkiga ha divergent tänkande men det är mycket mer vanligt bland tvåspråkiga. (Arnberg 2004: 43–44)

En förklaring till den positiva inverkan tvåspråkigheten har på kognitiv utveckling ser man i att de tvåspråkiga jämt och ständigt byter mellan sina språk. (Arnberg 2004: 44) Cummins (2000) menar att *additiv tvåspråkighet*, dvs. att två språk utvecklas parallellt, påverkar positivt på det kognitiva tänkandet, medan *subtraktiv tvåspråkighet*, dvs. att man lär sig ett språk på bekostnaden av det gamla språket, har negativ inverkan på kognitiv utveckling.

Det finns flera teorier om tvåspråkighet och dess påverkan på hjärnan och på kognitiv utvecklingen. En av dem är Cummins (2000; se också Baker 2006) tröskelteori. Cummins (2000) menar att otillräckliga kunskaper medför negativ inverkan på kognitiv utveckling. För att den kognitiva utvecklingen inte ska påverkas negativt krävs åldersanpassade kunskaper i åtminstone ett av språken. Har man passerat denna språktröskel påverkas inte kognitiv utveckling negativt eller positivt men har man två välutvecklade språk så har man passerat ytterligare en tröskel vilket förväntas föra med sig positiva kognitiva fördelar. En annan teori är ballongteorin. Enligt Baker (2006: 187–168) trodde man tidigare att det endast finns ett visst utrymme för språk i hjärnan och när man lär sig nya språk försvinner en del av det gamla språket för att göra plats för det nya. Enligt detta är tvåspråkighet något skadligt och man såg det som omöjligt att kunna flera språk på god

nivå. Så är dock inte fallet. Enligt isbergsanalogin (se Cummins 1981; Baker 2006) har tvåspråkiga individer på ytan två olika språk som inte sitter ihop, men under ytan sitter ”isbergstopparna” ihop och detta tyder på att de två språken inte är separata utan att de använder sig av samma underliggande system.

2.3.3 Tvåspråkighet och skolframgång

Tvåspråkiga elevers skolframgång har undersökts en del och resultaten har varit varierande. Enligt vissa test och undersökningar presterar de tvåspråkiga eleverna sämre än de enspråkiga och i andra test klarar de sig mycket bättre än de enspråkiga. I en del test har variationen i resultaten varit stor bland de tvåspråkiga. (För mera information om tvåspråkiga elevers skolframgång se bl.a. Leinonen & Tandefelt 2000; Toropainen 2010; Oker-Blom, Geber & Backman 2001) Den allmänna uppfattningen är att tvåspråkiga elever klarar sig lika bra i skolan som de enspråkiga. (Edu.fi 2010)

Enligt Gripenberg (1986: 16) är de flesta test gjorda för enspråkiga barn, inte tvåspråkiga men ändå testas dessa två grupper med samma test. I sådana fall är det inte överraskande att de tvåspråkiga presterar sämre. Grosjean (2008: 9–21) menar att tvåspråkiga barn borde testas med test gjorda speciellt för dem. Enligt Gripenberg (1986: 16) är man ofta är man för snabb på att skylla på tvåspråkigheten om ett tvåspråkigt barn klarar sig sämre i skolan. Det är sällan tvåspråkigheten som är problemet utan andra faktorer som påverkar, så som inlärningssvårigheter, hemmets eller skolans otillräckliga stöd osv.

Det som man märkt bland yngre tvåspråkiga elever är att behärsknigen av det svenska språket i skrift har försämrats. Språkinlärningen bygger på möten med människor och man borde ha goda modeller för sitt språk, både i tal och skrift, för att själv utvecklas, men detta verkar de yngre eleverna inte mera ha till samma utsträckning som eleverna haft tidigare. (Tandefelt 2003: 42) De finlandssvenska skolorna, med sina många tvåspråkiga elever, klarar sig också sämre i PISA-test än vad de finskspråkiga eleverna gör (Linnakylä, Sulkunen & Arffman 2004; Harju-Luukkainen, Nissinen, Stolt & Vettenranta 2014).

2.3.4 Tvåspråkighet, identitet och kultur

Hur en tvåspråkig individ väljer att identifiera sig är upp till hen själv (Gripenberg 2000: 2). Ifall man växer upp med naturlig tvåspråkighet i hemmet kan detta lägga grunden för tvåspråkig identitet (Tandefelt 2001: 11), vilket betyder att man känner sig hemma bland båda språkgrupperna och också blir accepterad av båda dessa grupper (Tandefelt 2003: 14). Ibland kan man höra en tvåspråkig förklara att hen känner sig mera finlandssvensk i finska situationer och mera finsk i finlandssvenska situationer. Sådana tankar kan leda till att de tvåspråkiga identifierar sig mera med varandra än med de två andra, enspråkiga språkgrupperna. (Tandefelt 2001: 14)

I samhället börjar man förstå och uppskatta tvåspråkighet mer och mer och också detta leder till att de tvåspråkiga gärna identifierar till något som andra ser som positivt (Arnberg 2004: 35). Det som kännetecknar den tvåspråkiga identiteten är en språkglädje och förmåga till att byta perspektiv och ta distans när språkliga frågor är uppe för diskussion. (Tandefelt 2001: 14) De tvåspråkiga är ofta själva positivt inställda till sin tvåspråkighet och ser sin dubbla språkrepertoar som en rikedom som enspråkiga går miste om (Tandefelt 2003: 41). Man ska dock komma ihåg att identitet ständigt är i rörelse, dvs. fast man idag identifierar sig som tvåspråkig behöver man inte göra det livet ut och vice versa (Tandefelt 2001: 13–15).

Grosjean (2008: 214–217) menar att tvåspråkiga individer per automatik inte har två kulturer, dvs. är *bikulturella personer* (eng. *bicultural person*) och att personer med två kulturer nödvändigtvis inte är tvåspråkiga. En bikulturell person kännetecknas av 1) att delta i två kulturer, i varierande grad, 2) att anpassa sina attityder, handlingar, värderingar, språk osv. till dessa kulturer enligt situation och plats, 3) att kombinera och blanda aspekter av de två kulturerna där vissa karakteristiska drag kommer från den ena kulturen och andra från den andra kulturen och vissa karakteristiska drag är en blandning av båda kulturer. I sådana situationer är det svårt att veta det kulturella ursprunget till vissa karakteristiska drag. En bikulturell person har både en statisk sida och en mer anpassbar sida till sin tvåkulturalitet; den statiska sidans kulturdrag går inte att ändra och rubba på i olika situationer medan de anpassbara dragen går att ändra enligt situation och plats.

Något är alltså fast och givet och allt går inte att ändra på. Ofta har den ena kulturen kulturell dominans (precis som språklig dominans också i ett av språken) pga. att man är mer i kontakt med den ena kulturen än andra (och språket). (Grosjean 2008: 214–217)

I Finland är de tvåspråkiga nödvändigtvis inte bikulturella och nödvändigtvis identifierar de sig heller inte som tvåspråkiga. Vissa tvåspråkiga personer identifierar sig kanske mer som finlandssvenskar eller finnar. Identifikationen behöver inte heller definieras av språk, utan istället kanske man identifierar sig som finländare, 20-årig man eller hundvän. Hur man än identifierar sig vill man bli accepterad för den man är, inte bara hemma utan också ute i samhället, skolan eller på arbetsplatsen. Detta är en av framtidsuppgifterna! (Grosjean 2008: 217)

2.4 Tvåspråkighet i undervisningskontext

Hösten 2011 skrev Hufvudstadsbladet i en intervju med Maria Wetterstrand, bl.a. det svenska Miljöpartiets tidigare språkrör och f.d. riksdagsledamot, om att Wetterstrand tycker det är synd att det inte finns tvåspråkiga skolor i ett tvåspråkigt land som Finland. Sverigesvenska Wetterstrand är mor till tvåspråkiga barn och menar att i Sverige kan barn gå i en finsk skola där eleverna får undervisning i både finska och svenska på modersmålsnivå redan från första klass. I artikeln efterlyste hon liknande lösningar i Finland. (Hbl 2011) Helsingin Sanomat (2011) gjorde efter Wetterstrands intervju en enkätundersökning i huvudstadsregionen och det visade sig att de flesta svarande var positivt inställda till tanken om tvåspråkiga skolor.

Efter 2011 har tvåspråkiga skolor diskuterats regelbundet i olika medier i Finland (om diskussionen se bl.a. Willows 2015; Söderlund 2016; Husu 2016; Hansson 2017; Björkqvist 2018; Hupa 2018). Diskussionen har varit rätt färgstark med både positiva och negativa förhållningssätt. Det som har varit kännetecknande för diskussionen är att man tycks tala förbi varandra; ingen verkar veta vad som menas med tvåspråkiga skolor och när diskussioner redan på så grundläggande nivå går snett är det omöjligt att tänka sig att

man överhuvudtaget kan föra en vettig diskussion om ämnet än mindre att komma fram till något beslut i saken. (Härkönen 2011; Sundman 2013b; Filén 2013; Huss 2013)

År 2013 presenterade Marketta Sundman en redogörelse om vad tvåspråkiga skolor är och en analys om fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk i Finland. Sundman (2013b) undersöker tvåspråkiga skolor ur finskspråkiga, svenskspråkiga och tvåspråkiga elevers synvinkel. Denna analys presenteras mer ingående i avsnitt 3.3. I avsnitt 3.1 presenteras språksituationen i den finska och svenska skolan idag i Finland och i avsnitt 3.2 diskuteras tvåspråkig undervisning som erbjuds internationellt och nationellt.

Enligt Sundman (1999: 14) har skolan en mycket speciell och viktig roll med tanke på barnens språkutveckling och identitet. I skolan lär man sig att läsa och skriva och man både tillägnar och lär sig ett språk som kompletterar det vardagsspråk som används i livet utanför skolan. I skolan skapas också elevernas identitet och likaså stärks identiteten där. De finländska föräldrarna får själva välja ifall de placerar sina barn i den finska skolan eller i den svenska skolan förutsatt att de bor på en ort som har både en finsk och en svensk skola. Man måste alltså inte gå i skolan på det språk som är registrerat som ens modersmål. I den svenska skolan finns idag många finskspråkiga barn, en del av dessa är tvåspråkiga barn som registrerats som finskspråkiga medan föräldrar till en del finskspråkiga barn vill att barnen ska lära sig svenska och därför placerar dem i en svensk skola. (Sundman 2013b: 49–50) Också i den finska skolan finns barn som registrerats som svenskspråkiga, dessa är oftast tvåspråkiga barn som redan har mycket goda kunskaper i finska (Sundman 1999: 18) men många är säkert också sådana som bor på orter där det inte finns en svensk skola.

Det verkar vara en allmän uppfattning bland tvåspråkiga att det är svenskan som behöver mera stöd än finskan och därför är valet av skola relativt enkelt (Sundman 1999: 16). Man har i Finland också redan under en lång tid rekommenderat att de tvåspråkiga barnen ska placeras i svensk skola för att de ska få det stöd som svenskan behöver (Sundman 1999: 14). Det är alltså en medveten språkstrategi att sätta barn i en svensk skola för att stöda språk- och identitetsutvecklingen i fråga om svenskan (Lojander-Visapää 2001: 92–102).

Valet av skola görs dock ändå inte endast utifrån språkligt perspektiv, utan andra orsaker påverkar också valet, t.ex. skolvägens längd, var finns vänner osv. (Gripenberg 1986: 20). Moderns modersmål har större påverkan för skolvalet än faderns, men också familjer med finskspråkiga mödrar placerar allt oftare sina tvåspråkiga barn i den svenska skolan (Sundman 1999: 16–18).

Det har inte alltid varit så att de tvåspråkiga hemmen valt den svenska skolan för sina barn. Ännu på 1970-talet valde de flesta tvåspråkiga familjer (60 %) den finska skolan för sina barn. Sedan dess har siffran dock ändrat. När valet av skola baserar sig på språk beror det oftast på att man vill att svenskan ska utvecklas normalt vid sidan av en, ofta, mycket stark finska. Orsaken har också språkpolitiska aspekter: ifall de tvåspråkiga barnen går i svensk skola kommer de troligtvis tala svenska också med sina egna barn och sätta dem i svensk skola, på så vis lever både svenskan och de svenska skolorna kvar. (Sundman 1999: 16–18) Men det är önskvärt både för barnets och skolans skull att barnet kan skolans språk på en tillräckligt god nivå (Tandefelt 2003: 49).

Ifall man som tvåspråkig går i den svenska skolan, hur utvecklas den finskspråkiga identiteten och det finska språket? Det finns inte forskning om hur de tvåspråkiga eleverna lär sig ämnesrelaterat språk på finska som de får på svenska i skolan (Sundman 1999: 14). Vissa tvåspråkiga föräldrar kritiserar den svenska skolan pga. att skolan inte förstår och ger tillräcklig stöd för tvåspråkigheten. En del föräldrar önskar att deras barns dubbla språk- och identitetsutveckling skulle stödjas mera av skolan. (Lojander-Visapää 2001: 92–102) I Finland är omständigheterna mycket goda för individer att bli additivt tvåspråkiga, dvs. att två språk utvecklas parallellt, i finska och svenska när de får två språk hemifrån, (Sundman 1999: 137) men ändå verkar det som om tvåspråkiga tycker att det fattas något, kanske en förståelse och acceptans för dem och deras sätt att vara.

2.4.1 Den finska och den svenska skolan i Finland

Grundskolan i Finland ordnas på endera nationalspråk, finska eller svenska. Det är kommunen skolan befinner sig i som i första hand bestämmer undervisningsspråket. Kommunerna i Finland är endera finskspråkiga, svenskspråkiga eller tvåspråkiga

beroende på invånarna i dem. Det är Statsrådet som bestämmer ifall kommunen är en- eller tvåspråkig på basis av kommunens invånare: kommunen är tvåspråkig ifall finska och svenska talas i den och om minoritetspråkstalarna utgör minst åtta procent av invånarna eller minst 3000 invånare. Kommunen är enspråkig ifall minoritetsspråktalarna är under sex procent eller färre än 3000 invånare. I dagens Finland bor 1,7 miljoner människor i en tvåspråkig kommun. 44 000 finskspråkiga bor i kommuner med svenska som majoritetsspråk medan 140 000 svenskspråkiga bor i till majoriteten finskspråkiga kommuner. En kommuns en- eller tvåspråkighet evalueras vart tionde år. Det finns 33 tvåspråkiga kommuner i Finland varav 15 stycken med finska som majoritetsspråk och 18 stycken med svenska som majoritetsspråk. (Finlands kommunförbund 2017)

I en tvåspråkig kommun är myndigheterna alltså förpliktade att ge likvärdig service på både svenska och finska. Alla som arbetar inom en myndighet, t.ex. polisen behöver dock inte kunna båda språken men det måste alltid finnas någon som kan endera finska eller svenska ifall behovet skulle uppstå. Myndigheterna måste själva se till att deras personal är språkkunnig enligt språklagen och granska språkkunskaperna när de rekryterar. Myndigheterna måste kontinuerligt följa upp språkraven och nivå på sin service. Likaså måste en kommun ordna undervisning på båda nationalspråken ifall behov finns. (Nuolijärvi 2013: 26–30) Undervisningen ordnas alltså endera på finska eller svenska men i dagens samhälle där allt fler är två- eller flerspråkiga måste man ta i beaktan ett tredje alternativ – nämligen en tvåspråkig skola (Tainio & Harju-Luukkainen 2013: 8).

I Finland finns det skolor där undervisningsspråket är antingen finska eller svenska. I de båda skolorna kan man anordna antingen enspråkig undervisning eller undervisning på två språk. Den enspråkiga undervisningen är mycket vanligare än undervisning på två språk. (se bl.a. Lp 2016; Peltoniemi, Skinnari, Mård-Miettinen & Sjöberg 2018) I enspråkig undervisning studerar eleverna förstås också språk, både det andra inhemska språket och främmande språk, men undervisningens i olika skolämnen ges på ett språk, dvs. undervisningsprogrammets struktur bygger inte på att två eller flera språk används dagligen i stor utsträckning så att dessa språk skulle vara både mål och medel i undervisningen. Den huvudsakliga målgruppen för den enspråkigt finska undervisningen är finskspråkiga elever och undervisningsprogrammet fokuserar det finska språket som

modersmål och på den finska kulturen. Den enspråkigt svenska undervisningen är till för de svenskspråkiga eleverna och fokuserar det svenska språket som modersmål och den finlandssvenska kulturen. I Finland finns dock också barn som talar både finska och svenska som modersmål och oftast väljer dessa elever den svenska skolan där det erbjuds undervisning i modersmålsinriktad finska. Dessutom har både de finska och de svenska skolorna elever med andra modersmål. Dessa elever får undervisning i finska eller svenska som andraspråk och dessutom får många av dem undervisning i sitt eget modersmål. (Se bl.a. Pöyhönen & Luukka 2007)

Som det redan tidigare i denna avhandling diskuterats (se avsnitt 2.4) väljer de flesta tvåspråkiga familjer den svenska skolan för sina tvåspråkiga barn och detta har i sin tur påverkat den svenska skolan i rätt stor utsträckning. Idag uppskattas andelen tvåspråkiga barn i den svenska skolan vara en tredjedel och i vissa skolor betyder det att nästan hälften av alla elever är tvåspråkiga. Stor variation finns dock mellan olika regioner i landet men ett faktum är att den svenska skolan idag inte är mer det ”svenska rum” det en gång i tiden var. (Sundman 2013a: 13–14)

De tvåspråkiga eleverna brukar ofta tala finska sinsemellan i skolan och en del av dem har inte tillräckligt goda kunskaper i svenska för att klara av undervisningen på svenska. I många fall behöver de mer stöd och hjälp av läraren och detta leder till att läraren inte har tillräckligt med tid för att undervisa de elever som har stark svenska. Detta kan i sin tur ha inverkan på de dessa elevers kunskaper i svenska. Å andra sidan når inte alla tvåspråkiga elever modersmålsnivå i finska heller fastän de använder finska hemma och på fritiden. Många tvåspråkiga föräldrar önskar att deras barn ska bli balanserat tvåspråkiga men detta kan vara svårt att nå i den svenska skolan även om eleverna får modersmålsinriktad undervisning i finska. Vissa familjer tycker också att den finlandssvenska kulturen i skolan är främmande. De allra flesta tvåspråkiga elever är dock nöjda med den svenska skolan och har god skolframgång, men för alla tvåspråkiga elever är den enspråkigt svenska skolan inte det bästa alternativet. (Sundman 2013a: 13–14)

En del tvåspråkiga föräldrar väljer finsk skola för sina barn. (Enlund 2013) På grund av att så få tvåspråkiga barn väljer den finska skolan är detta också ett mycket mindre

undersökt område. Både i den finska och i den svenska skolan finns något som kallas för modersmålsinriktad undervisning i det andra inhemska språket, dvs. *modersmålsinriktad undervisning i finska* (MoFi) och *modersmålsinriktad undervisning i svenska* (äidinkielenomainen ruotsi, ÄiRu). De flesta tvåspråkiga barn i den svenska skolan deltar i MoFi-undervisning medan endast få tvåspråkiga barn i den finska skolan deltar i ÄiRu-undervisning. Modersmålsinriktad undervisning i det andra inhemska språket ges i grundskolan i 16 årsveckotimmar medan undervisning i modersmålet ges i 42 årsveckotimmar. (Utbildningsstyrelsen 2004; Lp 2016; OPS 2016; Löv-Aldén 2018; Savonius 2018) De tvåspråkiga eleverna i den enspråkiga skolan får alltså undervisning i sitt andra modersmål i lika stor utsträckning som t.ex. i historia och slöjd (11 årsveckotimmar var). Dessutom är alla ämnen i den enspråkiga skolan på modersmålet förutom undervisningen i främmande språk så i jämförelse får de tvåspråkiga barnen mycket lite undervisning i sitt andra modersmål.

2.4.2 Tvåspråkig undervisning ur en internationell och nationell synvinkel

I avsnitt 3.1 diskuterades den enspråkiga undervisningen i skolorna i Finland och i detta avsnitt ska den tvåspråkiga undervisningen behandlas ur en internationell och nationell synvinkel. Jag presenterar undervisning som berör både tvåspråkig och flerspråkig undervisning då dessa ofta går in i varandra. Det finns många olika typer av två- och flerspråkig undervisning så jag presenterar här endast ett utdrag av de mest välkända och etablerade programmen. Meningen är att ge en översikt om hurudan två- och flerspråkig undervisning som finns idag för att se skillnaden mellan sådan undervisning och den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga elever som diskuteras i denna avhandling.

Baker (2006: 215–216) delar in tvåspråkig undervisning i *starka former* och i *svaga former*. I denna avhandling presenterar jag bara den starka formen, dvs. undervisning som ges på två språk med målet att eleverna blir fullständigt, eller åtminstone nästan fullständigt, tvåspråkiga. Målgruppen för sådan undervisning är endera enspråkiga elever från samma språkgrupp eller elever från två olika språkgrupper och då används i undervisningen båda språkgruppernas modersmål. Tvåspråkig undervisning har funnits genom tiderna men det finns rätt stor variation mellan de olika programmen. Det som är

gemensamt för all tvåspråkig undervisning är goda inlärningsresultat för språken, ständigt kontakt med två eller fler språk och en stor mängd stimuli som gör att eleverna lär sig språken effektivt och mycket bättre än i traditionell språkundervisning. (Sundman 2013a: 45–46) Den nya läroplanen (2016: 127–129) delar in tvåspråkig undervisning i *omfattande undervisning på två språk*, *annan omfattande undervisning på två språk* och i *mindre omfattande undervisning på två språk*. Bland annat språkbadet hör till den omfattande undervisningen där minst 50 % av all undervisning ges på målspråket, dvs. språkbadsspråket. I annan omfattande undervisning ska undervisningen ges på målspråket minst 25 % av den tid eleverna går i undervisningsprogrammet. I mindre omfattande tvåspråkig undervisning utgör målspråksanvändningen i undervisningen mindre än 25 %.

Till först presenteras de tre modellerna som tillämpas i Finland, dvs. språkbad, CLIL och språkskolor med modersmålet plus ett prestigepräk som undervisningsspråk (prestigespråk är ett språk med hög status, t.ex. engelska, franska, tyska) och därefter presenteras två- och flerspråkig undervisning som förekommer internationellt. I Finland finns en del finska och svenska skolor som är under samma tak. Dessa ska inte blandas ihop med tvåspråkiga skolor. Skolorna är ihopsatta pga. ekonomiska och administrativa orsaker. En del av dessa skolor kan ha någon typ av gemensam undervisning. (Sundman 2013: 71–73) Exempel på sådana är bl.a. på grundskolenivå *Skärgårdshavets skola* i Korpo och på gymnasienivå *Campus Lykeion* i Vasa där det finska och svenska gymnasiet finns under samma tak (Pilke & Vik 2013; Ventus 2016;).

Språkbad

Språkbadet är kanske det mest kända tvåspråkiga undervisningsprogrammet i Finland. Språkbadet härstammar från Canada och strandade i Finland år 1987. I språkbad i Finland undervisas oftast finskspråkiga barn på svenska men också engelskt språkbad förekommer och finskt språkbad i Jakobstad. Målgruppen är barn medmajoritetsspråket som modersmål. I Jakobstad där en del elever badar i finska är svenskan det lokala och regionala majoritetsspråket. I Finland har man *tidigt fullständigt språkbad*, vilket betyder att barnen inleder sitt språkbad senast i förskolan och att undervisningen främst ges på

språkbads språket under de första åren i skolan. Så småningom ökar modersmålets andel i undervisningen och i årskurserna 5–9 studerar eleverna ungefär lika mycket på båda språken. I språkbadet använder man principen en person – ett språk, dvs. lärarna använder endast ett språk med eleverna och byter inte språket. Språket används både som mål och medel i undervisningen och eleverna lär sig språket genom autentiska situationer. Målet är att eleverna blir *funktionellt tvåspråkiga*, dvs. de kan fungera på två språk i och utanför skolan. (Baker 2006; Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007; Grönstrand 2017; Sundman 2013b; 67–70)

CLIL

CLIL-undervisning (från engelskans *content and language integrated learning*) dvs. språk- och innehållsintegrerad undervisning kan se olika beroende på i hur stor utsträckning det främmande språket används i undervisningen. I CLIL undervisas ett eller flera skolämnen på ett främmande språk och undervisning ges både i språket och om språket, språket är alltså mål och medel i undervisningen, precis som i språkbadet. I Europa, i och med Europeiska unionens rekommendation om att alla EU-medborgare ska kunna vid sidan av modersmålet två främmande språk, har CLIL-undervisning blivit mycket populärt. (Europeans and their languages 2012; Sundman 2013b; Kieliluokat 2018; Peltoniemi m.fl. 2018)

Tvåspråkiga skolor i Helsingfors

Det finns flera olika tvåspråkiga skolor i Finland (se mer om dem bl.a. på Verkkolehti Care 2016) men jag väljer liksom Sundman (2013b) att presentera endast den *finsk-ryska skolan* i Helsingfors. I den finsk-ryska skolan (Suomalais-venläläinen koulu) studerar elever med både finska som modersmål, ryska som modersmål och tvåspråkiga barn i ryska och finska. De ryskspråkiga eleverna studerar ryska som modersmål och finska som andraspråk, de finskspråkiga eleverna studerar finska som modersmål och ryska som främmande språk och de tvåspråkiga eleverna kan få modersmålsundervisning i båda språken. I förskolan och i årskurserna 1–2 undervisas de finska och ryska eleverna i egna

grupper men i årskurs tre och framåt studerar eleverna i blandade grupper. (Sundman 2013b: 64; Suomalais-venäläinen koulu 2018)

I *Deutsche Schule Helsinki* studerar eleverna först två år i förskolan och nio år i grundskolan och sedan i gymnasiet. Eleverna har ofta kunskaper i tyska då de kommer till förskolan eller är tvåspråkiga i finska och tyska. I skolan finns två linjer; en där tyska studeras som modersmål och en finsk-tysk där tyska studeras som främmande språk men med mycket mer tyskundervisning än i traditionell språkundervisning i den finska eller den svenska skolan. Engelska undervisas som första främmande språk, svenskundervisningen kommer med i årskurs sju och man kan också välja latin som valfritt språk. Gymnasieundervisningen är helt på tyska och eleverna kan välja att läsa också franska eller tyska som främmandespråk. Studentexamen avläggs på tyska. (Sundman 2013b: 65; Deutsche Schule Helsinki 2018)

Tvåvägsspråkbad

I tvåvägsspråkbad undervisar man elever från två olika språkgrupper på två olika språk (elevernas två språk). I klassrummet finns det ungefär lika många elever från båda språkgrupperna och undervisningen ges på båda språken till olika andelar (50–50, 90–10). Alla instruktioner läraren ger ges på båda språken och eleverna samarbetar på båda språken. Målet med tvåvägs tvåspråkig undervisning är relativt balanserad tvåspråkighet. För att få ut det bästa av detta program är det önskvärt att man ska börja i dem redan i daghemmet eller förskolan och fortsätta högstadiet ut. Man kan gå i separata skolor med tvåvägsspråkbad eller i klasser med tvåvägsspråkbad i den lokala majoritetsspråksskolan. Målet med dessa program är att eleverna når goda kunskaper i båda språken; lär sig läsa och skriva på båda språken enligt de nivåer läroplanen kräver, de akademiska prestationerna ska vara på de nivåer läroplanen kräver, uppnår de sådana resultat i de olika skolämnena som läroplanen kräver för respektive årskurs eller gärna ännu högre resultat än dessa. Målet är också att eleverna fostras till att få positiv *interkulturell attityd* och att samhället ska kunna dra nytta av tvåspråkiga individer som är positivt inställda gentemot människor av annan kulturell bakgrund. (Baker 2006: 233–235) En positiv

interkulturell attityd betyder att man ser positivt på flerspråkigheten och anser att den är en rikedom (Barn- och utbildningskontoret 2018).

Svensk-finska skolor i Sverige

Svensk-finska skolor finns i Sverige i Stockholm, Göteborg, Eskilstuna, Botkyrka och Upplands Väsby (Sundman 2013b: 63). I Haparanda finns också *Språkskolan* som tar emot elever från både Haparanda och Torneå men är inte en egentlig tvåspråkig skola (Haparanda stad 2017). Den *Sverigefinska skolan i Stockholm* är en grundskola som följer den svenska läroplanen. Skolan har numera också två förskolor, en för barn i åldern 1–3 och en för barn i åldern 4–5. I skolan undervisas eleverna på finska och svenska. Skolans elever har en varierande finsk- och svenskspråkig bakgrund: en del är flytande i det ena språket medan andra har baskunskaper. Också elever med andra hemspråk än finska och svenska finns i skolan. Eleverna undervisas i både finska och svenska men så att i årskurserna 1–6 undervisas finska i större grad och i årskurserna 7–9 svenska i större grad. Målet med undervisningen är att värna om svensk, finsk och sverigefinsk kultur och göra barnen tvåspråkiga. (Sundman 2013b: 63–64; Sverigefinska skolan i Stockholm 2018)

Europaskolor

Europaskolor är främst till för barn vars föräldrar arbetar inom EU och pga. detta går barnen i skola i andra länder än sitt hemland. Idag finns det fjorton sådana skolor i Europa, bl.a. i Holland, Tyskland, Luxemburg och Belgien. Europaskolorna har en egen läroplan och man avlägger den europiska studentexamen i dem (European Baccalaureate). I andra EU-länder finns ackrediterade Europaskolor som använder sig utav samma läroplan, bl.a. i Helsingfors finns en sådan skola, *European Schooling Helsinki*. Skolan i Helsingfors har en finsk, fransk och engelsk sektion och eleverna går först i en två-årig förskola, sedan i ett sex-årigt lågstadium och i ett tre-årigt högstadium. I årskurs 1 studerar eleverna ett främmande språk som blir deras arbetspråk. Undervisningen ges i de första årskurserna på elevens modersmål och senare också på elevens arbetspråk så att då eleverna undervisas på samma arbetspråk i samma grupp som på modersmålet. I högstadiet kan

eleverna välja ett eller två språk till, i Helsingfors kan man välja svenska. Målet med Europaskolan är flerspråkighet och mångkulturalism. (Sundman 2013b: 60–61)

Flerspråkiga skolor i Baskien och Luxemburg

I Baskien kan barnen gå i skola på spanska, baskiska eller på båda språken. I spanskspråkiga skolor får eleverna traditionell främmandespråksundervisning i baskiska, i tvåspråkiga skolor ges undervisningen på båda språken och i baskiska skolor ges undervisningen på baskiska förutom under spanskalektionerna. I de tvåspråkiga och baskiska skolorna är syftet att bevara baskiskan. Eleverna kan också studera engelska fr.o.m. förskolan eller årskurs 3. I Luxemburg blir många barn trespråkiga i skolan. Eleverna börjar sin skolgång på luxemburgska och får undervisning i tyska som andraspråk för att senare få nästan all undervisning enbart på tyska. Franskan kommer in som ämne i årskurs 2 och senare ges också en del av undervisningen på franska. I dessa skolor fungerar det alltså bra att först ge traditionell undervisning i språk för att senare använda språket som undervisningsspråk. (Sundman 2013b: 61–63)

Språkstrategier i två- och flerspråkig undervisning

I dagens tvåspråkiga undervisning är *transspråkande* (eng. *translanguaging*) ett tvåspråkigt sätt att kommunicera. Med transspråkande, kontrollerad och avsiktlig språkväxling, menas att man t.ex. under en lektion först har lärarledd undervisning som ges på finska med en kort sammanfattning på svenska, eleverna läser texter på både finska och svenska och diskuterar dem sinsemellan på det språk som passar dem och skriver sedan en rapport på svenska om det lästa och diskuterade. Därefter ska eleverna muntligt ännu presentera sina rapporter på det motsatta språket. Man kan också jämföra skillnader och likheter i språken och träna översättning. Till exempel så kunde en lektion eller skoldag där transspråkande används se ut. Barn som kan två språk är vana vid att byta språk enligt person och situation och att använda denna pedagogiska metod i skolan är en stark språklig resurs. (García 2009; Sundman 2013b: 53–56; Baker 2014)

En mer traditionell språkstrategi är metoden en person – ett språk. I metoden en person – ett språk ligger tanken i det att en person, läraren i den tvåspråkiga undervisningen, använder sig alltid endast utav ett språk (målspråket) även om eleven använder ett annat språk (ofta sitt eget modersmål). På så vis lär sig eleven så småningom att använda målspråket med läraren och kopplar språket till personen. De tvåspråkiga hemmen i Finland har rekommenderats av kommuner och rådgivningar att använda denna metod också med barnen hemma. (Håkansson 2013: 154; Tandefelt 2003: 12)

2.4.3 En modell av tvåspråkig skola med finska och svenska i Finland enligt Marketta Sundman

I inledningen till kapitel 3 berördes kort den undersökning som Sundman (2013b) gjort i fråga om tvåspråkiga skolor och fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk i Finland. I debatten i finländsk media som Sundman analyserat diskuterades tvåspråkiga svensk-finska skolor som 1) endera skulle vara till för elever från både den finska och svenska språkgruppen eller 2) eventuellt endast för finskspråkiga elever eller sådana tvåspråkiga elever som annars skulle gå i den finska skolan. I alternativ 1 diskuterades ifall undervisningen skulle ges både på finska och svenska och ifall elever från båda språkgrupperna skulle finnas i samma undervisningssituationer. I alternativ 2 diskuterades lösningar där finskspråkiga och tvåspråkiga elever får undervisning både på finska och svenska. Argumenten för sådana skolor är i första hand att de finska och svenska barnen ska lära varandras språk och bli två- eller flerspråkiga. Meningen är också att genom att samarbeta nära med varandra och lära sig om varandra, varandras språk och kultur förbättra relationerna mellan språkgrupperna och språkens ställning i samhället. På finska sidan har man varit positivt inställd till sådana skolor medan man på svenskt håll främst är rädd för vad sådan undervisning skulle göra för svenskans situation i landet. Man är också bekymrad ifall de svenska eleverna skulle drunkna i sådana skolor och börja använda endast finska och ifall sådana skolor skulle så småningom vara slutet på svenska skolor i landet. (Sundman 2013b: 22–29)

Sundman (2013b: 75–86) presenterar sin egen lösning på debatten om svensk-finska tvåspråkiga skolor och föreslår att man i finländska omständigheter kunde ha bäst framgång med undervisning som följer tvåvägsspråkbadets principer. Detta betyder att det i skolan skulle finnas lika stora grupper av både finsk- och svenskspråkiga elever och undervisningen skulle ges både på finska och svenska men så att svenskans andel i undervisningen under hela skoltiden skulle vara minst 50 %. Eleverna skulle få modersmålsundervisning i sitt eget modersmål men skulle också kunna delta i den andra språkgruppens modersmålsundervisning om så önskas. Lärarna skulle undervisa på sitt eget modersmål men förstå också det andra inhemska språket. Undervisningen skulle ges på båda språken enligt vissa principer som t.ex. att alla ämnen skulle undervisas på både finska och svenska men inte samtidigt. Målet med undervisningen skulle vara att eleverna skulle nå minst lika goda inlärningsresultat som de skulle nå i enspråkig undervisning. Båda kulturerna och språken skulle respekteras och presenteras lika i skolan och undervisningen. Ett mål skulle också vara att eleverna blir positivt inställda till mångkulturalism och olika etniska grupper. De barn som inte har tillräckligt goda kunskaper i båda språken skulle inleda sin skolgång i ett språkbadsdaghem och -förskola på sitt andraspråk. De tvåspråkiga barnen skulle få själva välja ifall de hör till den svensk- eller finskspråkiga gruppen. Ifall sådan undervisning inte skulle få stöd i Finland föreslår Sundman att man istället kunde ordna tvåspråkig undervisning för finskspråkiga och tvåspråkiga barn där majoriteten av undervisningen ges på svenska.

Sundman (2013b: 81–86) ser att tvåspråkiga svensk-finska skolor av den typen hon föreslår nästan endast har positiva konsekvenser för finsk-, svensk- och tvåspråkiga barn och ungdomar och för det finländska samhället; eleverna får möjligheten att bli fullständigt tvåspråkiga och pga. detta kan de söka sig till fortsatta studier på båda språken, och den uppnådda tvåspråkigheten skulle också vara till stor fördel på arbetsmarknaden. De finskspråkiga skulle också få förutsättningarna att förstå andra nordiska språk eller arbeta i de olika nordiska länderna. De tvåspråkiga eleverna skulle dessutom få behålla sin tvåspråkiga identitet och få bekräftat att deras båda språk och kulturer är likvärdiga. Samhället skulle gagnas av tvåspråkiga individer på arbetsmarknaden och på så vis skulle också den svenskspråkiga befolkningens svenska servicebehov tillfredsställas, troligtvis skulle också de två språkgruppernas attityder

gentemot varandra bli positivare. Det enda negativa med sådan undervisning kan enligt Sundman vara svenska språkets och skolans ställning i framtiden. Sundman (2013b: 84–85) menar dock att tvåspråkiga svensk-finska skolor knappast aldrig skulle bli så etablerade i Finland.

3 TVÅSPRÅKIG UNDERVISNING FÖR TVÅSPRÅKIGA BARN I KARLEBY

I detta kapitel presenterar och diskuterar jag informanternas tankar om tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby samt de två modeller som föräldrarna byggt upp om hur denna undervisning kunde ordnas. Informanternas kommentarer är indelade enligt SWOT-analysen (Lindroos & Lohivesi 2006: 217–218) i fyra olika kategorier: styrkor, svagheter, möjligheter och hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby. Indelningen är baserad på informanternas tankar och åsikter. I avsnitt 4.6 sammanfattas och diskuteras de centrala dragen ur analysen.

3.1 Styrkor med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby

I detta avsnitt presenteras informanternas kommentarer som jag tolkat tyder på att de endera explicit eller implicit talar om styrkor med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby.

3.1.1 Föräldrarnas syn

Både de enspråkiga och tvåspråkiga föräldrarnas tankar presenteras tillsammans även om dessa två grupper var åtskilda i intervjuerna. Indelningen i de två grupperna i intervjuskedet gjordes för att göra materialinsamlingen mer lätthanterlig men jag vill ändå diskutera informanternas tankar tillsammans. Ifall liknande tankar eller kommentarer kommer upp i de olika grupperna under intervjuerna presenterar jag inte dessa dubbelt, utan väljer att då presentera endast en av kommentarerna.

I exempel 1 ser informanten det som en styrka att eleverna får två språk i undervisningen.

(1) Som styrka ser jag det att man får två språk. (tvåspr.)

Denna fördel ser föräldrarna inte med den finska eller den svenska skolan då man enligt dem i dessa endast studerar på ett språk. I de enspråkiga skolorna får eleverna

undervisning också i det andra inhemska språket och i främmande språk men målet är inte att de ska bli tvåspråkiga genom denna undervisning utan de är enspråkiga med kunskaper i det andra inhemska språket och i främmande språk. Att få formell undervisning i språk man inte har emotionell kontakt till skapar inte tvåspråkighet, menar Tandefelt (2001: 5). Att man får två starka och likvärdiga språk är något specifikt för just tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn (se avsnitt 2.4).

Informantens ordval i exempel 1 om att *få* två språk är intressant på så sätt att det behöver nödvändigtvis inte betyda att man per automatik får två språk genom att delta i tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn. De tvåspråkiga barnen har förvisso två språk med sig i bagaget då de kommer till en sådan skola och utvecklar kunskaperna i sina språk i skolan men eleverna måste också arbeta med sina språk för att de ska utvecklas vidare, precis som de måste arbeta med sina språk också i en enspråkigt finsk eller svensk skola (se avsnitt 2.3).

Min informant anser också att det är en styrka att tvåspråkiga barn får tvåspråkig undervisning i grundskolan (se exempel 2).

(2) En styrka är att man går grundskolan på båda språken. Det är ju i den åldern man lär sig bäst och att då få två språk är ju bra. (tvåspr.)

I exempel 2 betonar informanten vikten av tvåspråkig undervisning just i grundskolan för att det är då, enligt informanten, barnen är i den mest mottagliga åldern för inläring. Kanske informanten tycker att man inte blir lika tvåspråkig om man går endast i ett tvåspråkigt gymnasium för att man då inte mera är i den mest mottagliga åldern för att befästa två starka språk. Det verkar som om informanten har tankar om att en kritisk period skulle finnas, dvs. att barnen är i mest mottaglig ålder för inläring av både språk och ämne i grundskolan. (Penfield & Roberts 1959; Lenneberg 1967; Abrahamsson & Hyltenstam 2003: 30–41)

I exempel 3 ser informanten det som en styrka att lära sig ämnen och termer på två språk.

(3) Man lär sig ämnen och termer på två språk. När min sambo, som gått i svensk skola, skulle hjälpa mig med matematiken på finska kunde hen ingenting. Och i fortsättningen kan man studera på båda språken. (enspr.)

Informanten i exempel 3 är av samma åsikt som informanterna i exemplen 1 och 2 om att det är en styrka att få två språk, men hen är också mer specifik i sin förklaring om varför hen anser att det är en styrka med goda kunskaper i båda språken. I hens fall kan sambonde matematiska termerna endast på svenska eftersom hen gått i svensk skola, men genom att gå i tvåspråkig undervisning tänker informanten att man också lär sig matematikens och andra ämnens termer på båda språken. En balans i språkkunskaperna verkar vara eftersträvansvärt för hen och att kunna termerna på båda språken verkar vara en bekräftelse på att man har lika goda kunskaper i båda språken inom området matematik.

Det som informanten beskriver i exempel 3 om en arbetsfördelning mellan språken stämmer in på de flesta tvåspråkiga (se t.ex. Tandefelt 2001: 5). Tvåspråkiga använder sina två språk i olika situationer men i detta fall som beskrivs ovan har man helt enkelt inte ett tillräckligt ordförråd för att kunna diskutera ämnet på en viss nivå.

En av informanterna menar att det är en styrka att kunna utföra eller uttrycka samma saker på de olika språken (se exempel 4).

(4) Jag räknar alltid på svenska. Nu skulle jag ju också kunna räkna på finska. (tvåspr.)

Informanten i exempel 4 går i liknande tankar som informanten i exempel 3. Denna förälder ser det som något positivt att kunna räkna på båda språken och inte bara på det ena språket som hen själv nu gör. Föräldrarna verkar dela åsikten om att man ska kunna båda språken lika väl inom alla domäner för att vara tillräckligt balanserat tvåspråkig eller för att ha tillräckligt goda kunskaper i båda språken.

I exempel 5 ser informanten det som en styrka att de tvåspråkiga barnen skulle gå i gemensam skola.

(5) En styrka är att alla tvåspråkiga går i samma skola. (tvåspr.)

Informanten i exempel 5 anser att det är en styrka att alla elever i en tvåspråkig skola för tvåspråkiga elever är tvåspråkiga, dvs. att alla elever är likadana eller kommer från liknande hem och liknande kulturella och språkliga bakgrunder och referensramar. Förvisso finns det stor variation mellan tvåspråkiga i Karleby, precis som det finns en variation mellan svenskspråkiga och finskspråkiga också, men informanten ser att det finns något likadant med alla tvåspråkiga och denna gemensamma faktor är en styrka som kommer fram i en utbildning där alla elever kommer från liknande språkliga bakgrunder. Utsagor som ”vi tvåspråkiga” eller ”jag den tvåspråkiga” kan antas komma fram i en tvåspråkig skola och inverka positivt på tvåspråkig identitet, kultur och tvåspråkig tillvaro generellt. Tankar om ”vi” och ”ni” dyker upp, både på gott och ont, då frågor om identitet berörs, och jag anser att det skulle vara en god sak att lyfta fram den tvåspråkiga identiteten och tvåspråkiga särdrag redan från ung ålder så att de tvåspråkiga barnen får förklaringar på varför de är som de är (om identitet se bl.a. György-Ullholm 2010 och Werndin 2010) och vad det t.ex. innebär att kodväxla eller blanda språk, något som de flesta föräldrar i intervjun fört fram som något negativt, fastän det inte är det (se bl.a. Skutnabb-Kangas 1981 och Sundman 1999).

3.1.2 Tjänstemännens syn

Först presenteras den svenska skolans skoldirektör Nyströms tankar om styrkorna med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga elever i Karleby och därefter utbildningschef Sarkkinens tankar. Ordningen är densamma under alla rubriker om stadens tjänstemäns kommentarer.

Till en början är inte Nyström positivt inställd till tvåspråkig undervisning i Karleby men det han talar om är tvåspråkiga lösningar för enspråkiga elever, dvs. för de finskspråkiga och svenskspråkiga skoleleverna i Karleby. När jag förklarar att min avhandling behandlar tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga elever ser han positivt på saken (se exempel 6).

(6) I Karleby ser jag definitivt styrkor nog, joo. Alla som har tvåspråkiga barn hemma, eller inte alla, men största delen skulle ju nog sätta sina barn dit. (Nyström)

Nyström säger i att han aldrig själv tänkt att man kunde ordna tvåspråkig undervisning för specifikt den tvåspråkiga målgruppen och han verkar positivt inställd till tanken när den framställs för honom. Enligt exempel 6 tror han till och med att de flesta tvåspråkiga familjer med finska och svenska i Karleby skulle välja sådan undervisning för de tvåspråkiga barnen framför den svenska eller den finska skolan.

I exempel 7 lyfter Nyström upp många möjliga styrkor med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby.

(7) I en perfekt värld skulle jag inte se några problem för Karleby. Man borde inte se det som ett hot för svenskan utan att man där istället tillvaratar båda kulturerna, de är lika viktiga. Den finska kulturen är nog dåligt skött i svenska skolan. Men inte pga. illvilja, vi har antingen en svensk eller finsk skola. Om språken skulle vara parallellt där skulle de nog stärka varandra, stärka förhållandet hem och stärka barnets utveckling. Barnen har ju de där två språken där ändå. Så länge strukturen är god och man presenterar skolan ur synvinkel att båda ska stödjas ser jag inget problem. (Nyström)

I exempel 7 lyfter Nyström fram den finska kulturens ställning i den svenska skolan och menar att man inte tar den i beaktande i tillräckligt stor utsträckning. Han tror att om två språk skulle finnas i samma skola eller utbildning skulle de snarare stödja varandra än hota varandra, så länge man tar i beaktande att båda språken och kulturerna får lika stor plats. Han tror också att tvåspråkigheten i undervisningen och i utbildningens struktur skulle stärka förhållandena mellan hemmet och skolan samt stärka elevernas utveckling. I Sverige har man undersökt tvåspråkig undervisning och dess inverkan på inläringen bland svensk-arabiska invandrarbarn mellan åren 2006 och 2010. Denna studie visar på att förhållandena mellan hemmet och skolan stärktes, att det blev lättare att lära sig för eleverna då de fick stöd för och av båda sina språk i undervisningen och att elevernas självkänsla och självförtroende ökade markant. (Salameh 2012)

Som en styrka med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby ser Sarkkinen det möjliga intresset för sådan undervisning i kommunen (se exempel 8).

(8) Jag anser att det är ett modigt och nytt sätt att se på och utföra tvåspråkig undervisning. Jag kan dock inte säga om det skulle vara möjligt att genast ordna sådan undervisning i Karleby eller på ett längre tidsspänn heller, men jag tror nog att det skulle finnas sådana som söker sig till utbildningen. Jag tror att människorna i vår kommun kunde vara intresserade. (Sarkkinen)

Jag tolkar Sarkkinens kommentar i exempel 8 tyda på att styrkan som han ser i tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn är den att ett intresse troligen skulle finnas för den i Karleby. En styrka enligt Sarkkinen är också det nya sättet att se på tvåspråkig undervisning. I dags läget är många av de tvåspråkiga utbildningarna till för enspråkiga barn med målet att bli två- eller flerspråkiga men i tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn är målgruppen en annan (se avsnitt 1.1 och 2.4). Det verkar som om tjänstemännen inte är vana vid att se på tvåspråkig undervisning ur denna synvinkel även om det kunde finnas en styrka i sådan undervisning både för att stärka svenskans situation i staden och de tvåspråkiga barnens finskkunskaper, liksom de tvåspråkiga elevernas skolframgång då de får utbildningen på sina två starka språk, dvs. kan de ha hjälp av de båda språken i inläringen.

3.2 Svagheter med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby

I detta avsnitt presenteras informanternas kommentarer som jag tyder på att endera explicit eller implicit talar om svagheter med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby.

3.2.1 Föräldrarnas syn

Exemplen 9, 10 och 11 yttras i gruppen med tvåspråkiga föräldrar vilket jag anser vara mycket intressant med tanke på att informanterna själva vuxit upp i tvåspråkiga hem där den ena föräldern talar svenska och den andra finska. En del av de tvåspråkiga föräldrarna

tänker att det tar längre tid, kanske till och med dubbelt så lång tid, för en tvåspråkig person att lära sig än vad det tar för en enspråkig person och därför anser dessa föräldrar att det är problematiskt med undervisning som ges på två språk.

(9) Man kan ju inte lära sig lika snabbt i en tvåspråkig skola som i en enspråkig.
(tvåspr.)

(10) Nä. Det tar ju nog dubbelt så lång tid om man ska lära sig på två språk.
(tvåspr.)

Informanten i exempel 10 är utav samma åsikt som informanten i exempel 9 och menar att det tar till och med dubbelt så länge att lära sig på två språk för ett tvåspråkigt barn. Enligt exempel 10 skulle det betyda att ett tvåspråkigt barn lär sig dubbelt så långsamt som ett enspråkigt barn, och enligt detta resonemang är ett 8-årigt tvåspråkigt barn på en 4-årings nivå kunskapsmässigt och till sin språknivå i jämförelse med ett enspråkigt barn. I exempel 10 kommer inte fram om informanten menar att denna försening i utvecklingen fortfarande gäller i informantens egen ålder eller om det tvåspråkiga barnet i något skede tar i kapp de enspråkiga barnen.

Det är intressant att informanterna i exempel 9 och 10 är tvåspråkiga själva och har vuxit upp med föräldrar som talat varsitt språk med barnen men ändå har de uppfattningen om att det skulle ta längre för dem att lära sig på två språk. Det är sant att de tvåspråkiga barnen har mer att lära än ett enspråkigt barn med tanke på att de ska lära sig två språk istället för ett men att inlärningen skulle ta dubbelt så länge stämmer inte enligt forskning (Arnberg 2004: 104–105). Tack vare transfer överförs en del kunskap, både språklig och konceptuell, mellan språken så allt som lärts på ett språk behöver inte läras på nytt på det andra språket. (Jarvis & Pavlenko 2007: 61–173)

I exempel 11 går informanten i samma tankebanor som informanterna i exemplen 9 och 10 men ser en skillnad i vad som tar längre eller är svårare att lära sig.

(11) Det är en annan sak att lära sig enkla ord som *lautanen* än matematik på två språk. (tvåspr.)

Informanten i exempel 11 menar att matematik är svårare att lära sig på två språk än vardagliga ord som tallrik. Ett vardagsspråk är alltså lättare att lära sig på två språk pga. att det inte är så abstrakt eller innehåller komplexa termer eller begrepp som ett skolämne gör. Att lära sig skolämnen på två språk ses som något svårt, som tar länge och som gör att de tvåspråkiga eleverna lämnar efter.

I exempel 12 är synsättet lite annorlunda än i exempel 9, 10 och 11 och informanten diskuterar mer de svaga eleverna eller elever som har inlärningssvårigheter och ifrågasätter om en tvåspråkig skola är rätt plats för dem.

(12) Alla tvåspråkiga är inte duktiga i skolan eller på språk. Och att nu lära sig både ämnet och språket på två olika språk gör ju saken inte lättare för alla. (ensprå.)

Fastän man inte gärna ska jämföra enspråkiga och tvåspråkiga med varandra så tycker jag en jämförelse här är på sin plats; precis som ett tvåspråkigt barn kan vara svagt i vissa skolämnen eller ha inlärningssvårigheter kan också ett enspråkigt barn ha det. Dessa svagheter eller funktionsnedsättningar har sällan något med språket att göra. Ofta antar man att problemen har med tvåspråkigheten att göra (Gripenberg 1986: 16) när det i själva verket kan vara så att barnet inte har tillräckliga kunskaper i sina båda (eller i ett av sina) språk pga. att barnet fått för lite stöd, hjälp eller stimuli i språket hemma, i daghemmet eller i förskolan. (Baker 2014: 107) Precis som i en enspråkig skola skulle de tvåspråkiga barnen också få det stöd de behöver i en tvåspråkig skola. Svårigheterna som dessa barn stöter på i skolan är inte skapade av språken utan av andra faktorer. I tvåspråkig undervisning har barnet den fördelen gentemot ett enspråkigt barn att hen kan ta båda sina språk till hjälp i inläringen när ett enspråkigt barn bara har sitt ena språk till förfogande. En tvåspråkig lär sig troligen bättre då hen får stöd på och från sina båda språk (Baker 2010: 206).

I exempel 13 ifrågasätter informanten behovet av att som tvåspråkig behöva kunna alla skolämnen på de båda språken.

(13) Jag vet inte om jag tycker att det är nödvändigt att kunna skolämnen på båda språken. (tvåspr.)

Precis som informanten i exempel 13 säger har de tvåspråkiga ofta en arbetsfördelning mellan sina språk, dvs. att man i vissa situationer eller då man talar om vissa ämnen använder sig av det ena språket och i andra situationer eller ämnen använder det andra. De tvåspråkiga behöver alltså nödvändigtvis inte kunna allt, eller samma saker, på de båda språken då man ofta använder språken i olika syften eller inom olika domäner. Att vara tvåspråkig innebär inte att man behöver kunna allt på två språk. (Se bl.a. Skutnabb-Kangas 1981; Sundman 1999; Tandefelt 2003)

Svagheter med tvåspråkig undervisning av tvåspråkiga barn i Karleby verkar enligt denna informant vara modersmålets ställning i skolan och undervisningen (se exempel 14).

(14) Jag är själv glad över att ha ett starkt modersmål, svenskan. Hur blir det med modersmålet i den tvåspråkiga skolan? (enspr.)

I exempel 14 är informanten glad över att ha ett starkt modersmål och undrar hur det blir med modersmålet i den tvåspråkiga skolan. Det som inte blir tydligt är ifall informanten funderar vilket språk som undervisas som elevernas modersmål i en tvåspråkig skola eller hur det går för elevernas modersmål (första språk eller starkare språk) när det finns två språk som tar upp plats i undervisningen. Det verkar vara en allmän uppfattning, åtminstone bland enspråkiga, att ett starkt förstaspråk, eller modersmål, är grunden till all inlärning (Merisuo-Storm 2013: 167) men ifall man är uppvuxen med två språk som är i balans sinsemellan eller som man själv inte kan välja mellan i fråga om kunskapsnivå eller emotionell bundenhet, hur vet man då vilket som är ens modersmål? De flesta tvåspråkiga barnen i dagens Finland registreras som svenskspråkiga (se bl.a. Sundman 1999) men det behöver nödvändigtvis inte vara det språk barnet själv identifierar som sitt modersmål eller ens det språk som det kan bäst. En tvåspråkig person kan också anse sig

ha två likvärdiga språk och ha emotionella band till båda språken, dvs. ha två modersmål (Tandefelt 2001: 5). Då tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby ännu inte finns är det omöjligt att uttala sig om vilket språk som skulle undervisas som elevernas modersmål men ur ett tvåspråkigt synsätt skulle det vara naturligt med modersmålsundervisning i två språk. Ifall de tvåspråkiga eleverna har ett starkare språk lider inte detta av att också det andra språket stöds och utvecklas på en hög nivå.

Ibland är man rädd att ett andraspråk ska ha negativ inverkan på förstaspråket. Enligt ballong-teorin trycks det gamla språket undan av ett nytt språk som man lär sig (Baker 2006: 167–169) men så är fallet inte. Egentligen finns det ingen gräns för kunskapslagring i hjärnan, inte heller för hur många språk vi kan lära oss. Själv tycker jag att isbergs-analogin beskriver bäst en tvåspråkig individs två språk och hur dessa är sammanlänkade (Baker 2006: 169–170). Det verkar alltså som om de tvåspråkiga skulle ha två språk för sig men i själva verket sitter språken ihop och fungerar från samma system. På grund av detta kan det ibland vara svårt för de tvåspråkiga att hålla isär språken bl.a. i tal och de påverkar varandra på olika vis (se avsnitt 2.3.1). På grund av detta påverkas inte heller de tvåspråkigas eventuellt starkare språk negativt av att det andra språket stärks, snarare tvärtom gynnar språken varandra.

En svaghet som informanten i exempel 15 ser med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga är fördelningen mellan språken i en sådan skola och frågar sig hur man kan se till att finskan inte blir starkare än svenskan och får mer plats.

(15) Hur kan man se till att det är jämn fördelning mellan språken? Jag är rädd att finskan ändå blir starkare och får mera plats. (enspr.)

Samma oro diskuterades också i Sundmans utredning (2013b). Det kan dock konstateras att ingenting får mera plats om man inte ger den mera plats. Det är upp till utbildningsarrangörerna som planerar och sätter upp strukturen för denna tvåspråkiga undervisning för tvåspråkiga barn och till lärarna och annan personal som arbetar i utbildningen att se till att man håller det man kommit överens om. Till exempel har språkbudet en mycket detaljerad struktur där man explicit säger hur stor svenskans andel

är under vissa årskurser och hur stor andel finskan har ju längre upp i årskurserna eleverna kommer. Klassläraren i språkbud har också mycket bestämda regler om att endast tala svenska till eleverna och underlätta förståelsen och inläringen via olika hjälpmedel. (Se bl.a. Björklund, Mård-Miettinen & Turpeinen 2007) Också tvåvägsspråkbudet bygger på en struktur där undervisningen ges på båda språken till olika andelar (t.ex. 50–50 eller 10–90) (Baker 2006: 233–235). På samma sätt borde tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn bygga på en strikt struktur som alla deltagare följer. Ifall man vill att språken ska få lika mycket plats i undervisningen ska språken och kulturerna också få lika mycket plats i högtidsfiranden, skolkorridorer, brev hem till föräldrarna osv. På så vis ser man till att ingetdera språk tar eller får mer plats än det andra.

3.2.2 Tjänstemännens syn

Nyström och Sarkkinens uppfattningar om svagheter med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby skiljer sig markant från föräldrarnas tankar. Medan föräldrarna är bekymrade över språkinläringen och ämnesinläringen funderar stadens tjänstemän över praktiska frågor så som svårigheten med marknadsföring av sådan undervisning och hur sådan undervisning skiljer sig från den nuvarande undervisning som ges i Karleby, så som t.ex. språkbud.

Svagheter Nyström ser med tvåspråkig undervisning i exempel 16 gäller inte själva undervisningen i sig utan det hur den eventuellt tas emot av politiker och invånare i Karleby.

(16) Hur man till beslutsfattarna marknadsför utbildningen för att de ska börja göra något sånt här måst man nog vara försiktig med. Och hur man får människorna att förstå vad det är fråga om. (Nyström)

Nyström säger i intervjun att det kan vara svårt för människor att begripa vad som menas med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn och om diskussionen kommer in på fel spår från början är det svårt att få det ändrat. Han berättar t.ex. om språkbudets ankomst till Karleby och hur länge det tog för människorna att förstå vad det handlade om.

Sarkkinen är inne på samma linje i exempel 17 som Nyström i exempel 16 (se exempel 17).

(17) Hur skulle det i Karleby skilja sig från språkbadet, den finska eller svenska skolan eller musik- och matematikklasserna i finska skolan. Det har också förts en diskussion om idrottsklasser i och med att Finland klarade sig så dåligt i vinter OS. Man måste kunna motivera behovet för sådan undervisning.

I exempel 17 påpekar Sarkkinen att man måste kunna motivera varför tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga skulle behövas i Karleby. Han menar att man i Karleby redan har många olika valmöjligheter för eleverna och familjerna och att man t.ex. efter vinter-OS också funderat på behovet av idrottsklasser.

I exempel 18 reflekterar Sarkkinen vidare över möjliga svagheter med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby (se exempel 18).

(18) Hur placerar den sig i skolfältet i Karleby gentemot de nuvarande skolorna och åter den elever från dessa skolor. Man måste också fundera på de praktiska aspekterna, skulle utbildningen sträcka sig från förskola till sexan eller till nian eller till och med gymnasiet. Eller far dessa elever i något skede i en enspråkig skola igen som fast i gymnasiet. Man borde egentligen bygga upp hela skolstigen.

I exempel 18 funderar Sarkkinen ifall den tvåspråkiga undervisningen skulle dra till sig elever från de nuvarande skolorna i Karleby och på så vis skapa ett problem. Vidare funderar han på hur man skulle bygga upp hela skolstigen för den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn i Karleby. Språkbadet i Karleby är till för enspråkigt finska elever som vill uppnå funktionella språkkunskaper i svenska eller engelska, dessa elever skulle inte kunna delta i den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn av den enkla orsaken att de inte är tvåspråkiga innan undervisningen inleds. Syftet är inte att skapa tvåspråkiga elever utan att stödja de som redan är tvåspråkiga. I tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga skulle man säkerligen inte från början inleda med egna matematik- eller musikklasser för att utbildningen är helt ny och man vill säkert koncentrera sig på att få den att fungera först. Tvåspråkiga elever finns både i den finska skolan och i den svenska skolan i Karleby och en del av dessa skulle säkert vara intresserade av att börja i tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn och detta borde

de enligt Sarkkinen få göra om intresse och behov finns. Man borde egentligen inte se det som en förlust för de enspråkiga skolorna utan mer som en rikedom att stärka de tvåspråkiga. Men frågor som dessa och andra om skolstigen bör man noga fundera ut i strategin.

3.3 Möjligheter med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby

I detta avsnitt presenteras informanternas kommentarer där de endera explicit eller implicit talar om möjligheter med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby.

3.3.1 Föräldrarnas syn

I exempel 19 ser informanten den tvåspråkiga skolan som en möjlighet också ur kultursynvinkeln:

(19) Man kan ju nog kunna två språk men det finns ju mer till språk. Jag har själv gått i svensk skola men efter gymnasiet for jag till finskt universitet där alla var helt finskspråkiga. Kulturen där var ju nog rätt annorlunda för mig. Jag ser en möjlighet med den tvåspråkiga skolan i att eleverna får stöd både för den svenska och finska kulturen, inte endast språken. (tvåspr.)

I exempel 19 tar informanten fasta på att språk inte bara är att man kan tala det utan att det finns också andra aspekter att ta i beaktande, så som den kulturella aspekten, och dessa kunde den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn utveckla både i fråga om kulturell kompetens och kunskap om kultur.

I exempel 20 ser informanten framtidsmöjligheter med den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn:

(20) Jag ser en möjlighet i att man lär sig skolämnenas terminologi på båda språken. Det underlättar mycket då man ska söka till vidare studier, t.ex. läkare. Nu kan vi ju kemi, fysik, matematik och biologi på svenska men inte på finska och kanske jag vill studera till läkare på finska. Via denna skola har man mycket mer möjligheter i framtiden. (tvåspr.)

I exempel 20 tar informanten fasta på att det är enklare att söka in på olika utbildningar då man inte behöver tänka på språkaspekten. Tvåspråkiga kan redan i dag söka in på både finska och svenska universitet men informanterna ser ändå en viss problematik i det att man bara gått skolan på ett visst språk. Ifall en tvåspråkig elev vill söka in på en finsk utbildning och hen gått i den svenska skolan måste hen eventuellt arbeta mera med språket för att komma in i utbildningen och för att inte bara klara sig igenom utbildningen utan också vara framgångsrik i sina studier. Det tar flera år att lära sig sådana språkkunskaper som krävs i skolan (se bl.a. Gibbons 2006) och tvåspråkiga individer som gått i en enspråkig skola saknar ofta denna akademiska språkkunskap (se avsnitt 2.3.1 och Cummins 2000: 57–59). I och för sig har en tvåspråkig person ett försprång då hen redan kan språket på en vardaglig nivå men att uppnå goda kunskaper också i ett annat språk än skolspråket kräver arbete av den tvåspråkiga även om transfer sker.

En möjlighet informanten i exempel 21 ser med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga är finskans ställning i undervisningen:

(21) Nu har vi ju alla gått i svensk skola och finskan kanske inte är lika stark. I denna skola skulle man ju se till att finskan blir lika stark. Det är ju mycket viktigt med tanke på framtida arbete. I Finland måste man ju kunna finska. (tvåspr.)

Det är vanligare att man är bekymrad över försvagandet av svenskan hos de tvåspråkiga i en finskdominerad omgivning men i exempel 21 uttrycker en tvåspråkig informant sin oro över hens finska. Ändå skulle informanten klassa sig som mera finskspråkig än svenskspråkig vid frågan om hens starkare språk. Här finns det möjligen en bakomliggande tanke om att språk är mycket mer än det man kan producera muntligt i vardagsspråk och även om man känner sig stark och trygg i sin muntliga vardagsfinska känner man ändå att något fattas. Bl.a. Baker (2014: 153–154) skiljer åt vardagsspråket och skolspråket och påminner om att man inte ska låta sig luras av tvåspråkiga barns språkkunskaper; även om de muntliga kunskaperna verkar vara på en god nivå (BICS) kan det finnas stora luckor i språkkunskaperna på en mer abstrakt nivå (CALP), sådan

nivå som behövs i skolan. Språket behöver stimuleras för att det ska utvecklas och detta kunde vara möjligt i tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn.

En till möjlighet informanterna ser är stödet svenskan kan få i en tvåspråkig skola (se exempel 22).

(22) De tvåspråkiga i dagens svenska skola är ju kanske i en sämre position jämfört med de svenskspråkiga för de behöver mera stöd med sin svenska. Här skulle de ju få den. (enspr.)

I exempel 22 ser informanten möjligheten med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i att de tvåspråkiga eleverna skulle få stöd för sin svenska som enligt hen verkar behöva stöd. Den finlandssvenska skolan i Finland är till för de svenskspråkiga barnen i landet trots att realiteten idag är att de svenskspråkiga skolorna består av många tvåspråkiga barn också och av barn med annat ursprung än finska eller finlandssvenska. En tvåspråkig elev kan kanske tänkas behöva mera stöd för svenskan för att vara framgångsrik i sina studier än den svenska skola kan ge. Samma sak gäller säkert också för tvåspråkiga barn i den finska skola; deras finska skulle behöva stödjas för att de ska nå upp till den krävda nivån.

I exempel 23 kommer de tvåspråkiga föräldrarnas tankar om enspråkighet tydligt fram:

(23) Man ska värna om tvåspråkigheten och det gör man ju säkert i en tvåspråkig skola. Det är synd med enspråkiga skolor för dem som bara kan ett språk och går i en enspråkig skola. (tvåspr.)

Fastän exempel 23 representerar endast en kommentar var alla fyra tvåspråkiga föräldrar ense om att det är synd för enspråkiga barn att det finns enspråkiga skolor. Man ser att de som har ett språk går miste om något man själv fått och har. Exempel 23 kan ses som kontroversiell då de allra flesta skolor i Finland är enspråkiga och också många av finländarna är enspråkiga, men så här uttryckte de tvåspråkiga föräldrarna sig. Man ser tvåspråkighet som något viktigt, värdefullt och eftersträvansvärt och man vill att så många som möjligt skulle se fördelarna med tvåspråkigheten och också få ta del av den. (Se Tandefelt 2003)

En möjlighet informanten i kommentar 24 ser med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby är möjligheten att uppnå fullständiga kunskaper i båda språken finska och svenska (se exempel 24).

(24) Man blir fullständigt tvåspråkig. Det är förstås en rikedom. (enspr.)

Informanten i kommentar (24) menar att det finns olika nivåer av att vara tvåspråkig på och anser att man via den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn skulle ha en möjlighet att uppnå lika nivå i båda språken och eventuellt en högre nivå än den man når i sina båda språk i en enspråkig skola. I tvåspråkighetslitteraturen har det diskuterats ifall det finns något som *fullständig tvåspråkighet*. Sundman (1999: 48) förklarar att man med fullständig tvåspråkighet syftar på sådana kunskaper i två språk som en infödd talare har i sitt modersmål och menar att det är omöjligt för en tvåspråkig person att nå sådana kunskaper för hen kan omöjligt utsättas för lika mycket stimuli på sina båda språk som en enspråkig kan på sitt enda språk. Skutnabb-Kangas (1981: 41–45) menar också att ifall den enspråkiga personens språk är det ultimata kan man ändå inte jämföra den enspråkiga och den tvåspråkiga personens språkkunskapsnivåer då det finns så stora skillnader också mellan enspråkiga individers språk. Det skulle alltså vara bättre att tala t.ex. om *balanserat tvåspråkiga* eller *simultant tvåspråkiga*. Sundman (2013b) använder dock själv begreppet fullständig tvåspråkig om personer med modersmålsaktiga kunskaper i två språk.

3.3.2 Tjänstemännens syn

Både Nyström och Sarkkinen talar om den modersmålsinriktade finskans otillräcklighet i de svenska skolorna. De säger inte rakt ut att MoFi- eller finskundervisningen skulle vara bättre i en tvåspråkig skola för tvåspråkiga men jag tolkar deras kommentarer som en möjlighet för den tvåspråkiga skolan för tvåspråkiga barn att ta fasta på och se sin möjlighet i att erbjuda MoFi- eller finskundervisning som bättre ser till de tvåspråkiga elevernas behov och hjälper dem fördjupa och utveckla sina kunskaper i finska språket och kulturen.

I exempel 25 ser Nyström den tvåspråkiga skolans möjligheter ligga i undervisningen av det finska språket och den finska kulturen:

(25) Mofi-finskan räcker inte till att utveckla finska. Absolut inte. Finska kulturen blir nog lidande. (Nyström)

Nyström tar i exempel 25 fasta på att MoFi-undervisningen inte räcker till att utveckla finskan, men ifall han i första meningen menar finska språket eller kulturen eller möjligen båda förblir oklart. Men i sista kommentaren talar han åtminstone om kulturen och menar att de tvåspråkiga barnen i en svensk skola inte får tillräckliga kunskaper i eller om finsk kultur.

En till möjlighet som Nyström ser är den goda kvalitén av undervisning i språk som den tvåspråkiga skolan kunde erbjuda (se exempel 26). Dock är detta spekulationer då sådan skola inte finns i detta nu.

(26) Klasslärarna har ju inte nödvändigtvis behörighet i finska som ofta ger mofi-undervisning så det kan ju vara så att någon som undervisar i mofi kan sämre finska än eleverna. (Nyström)

Nyström ger en bra tankeställare i exempel 26 om MoFi-lärarnas behörighet som finskalärare. I årskurserna 1–6 ges MoFi-undervisning i de svenskspråkiga skolorna i Karleby oftast av klasslärare och först i årskurserna 7–9 och gymnasiet eller yrkesutbildningen är det en ämneslärare som har hand om finskundervisningen. Man kunde ju fråga sig ifall dessa klasslärare har kompetensen att undervisa tvåspråkiga elever och samma fråga kan man ställa om de lärare som ger ÄiRu-undervisning i den finska skolan. Men klasslärarna har inte heller ämneslärarbehörighet i de övriga ämnen de undervisar i så kanske är det inte rimligt att sådant för finskan och svenskan. I många finskspråkiga skolor i Karleby erbjuds över huvud taget inte ÄiRu-undervisning och de tvåspråkiga eleverna studerar samma lärokurs i svenska som de enspråkigt finska eleverna. Det ställer stora krav på lärarna att erbjuda utmaningar och intressanta uppgifter för de tvåspråkiga eleverna för att de ska få möjligheten att utvecklas i sin egen takt och

på sin egen nivå. Något som de nya grunderna för läroplanen för den grundläggande undervisningen (2016) är noga om att förespråka att alla elever ska ha rätt till. Det som kunde ses över är MoFi-undervisningen som helhet – kanske det finns något i den som kunde ändras på och förbättras.

I exempel 27 ser Nyström möjligheten med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i valmöjligheten mellan undervisning på de två språken:

(27) I matematikundervisning skulle det ju nog underlätta enormt om man kunde välja på vilket språk man studerar enligt vem som hemma kan hjälpa. Hemmets stöd påverkar stort skolframgången. (Nyström)

Den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn i Karleby är ännu hypotetisk och innan man slagit fast strukturen för den kan man föreställa sig att de tvåspråkiga eleverna i tvåspråkig undervisning kan själva eller tillsammans med sina vårdnadshavare få välja på vilket språk de vill studera vissa ämnen, helheter, kurser, veckor osv. Nyström lyfter också fram hemmens stora inverkan på skolframgången i exempel 27. I en tvåspråkig skola är det möjligt att engagera båda föräldrarna i skolgången, inte bara den föräldern på vars språk barnet går i skola. Det är säkert inte heller ovanligt att den andra föräldern, vars språk inte används i undervisningen, hjälper till med hemläxor och annat fastän materialet inte är på ens eget modersmål.

Också Sarkkinen tar upp MoFi-undervisningen i exempel 28:

(28) Mofi-undervisningen räcker inte. Man funderar ibland att bli båda språken bristfälliga. Fast man talar en god finska kanske man inte kan skriva den, och samma i svenska. Jag vet inte om man skulle nå bättre resultat i en tvåspråkig skola för tvåspråkiga barn men det skulle vara intressant att veta. (Sarkkinen)

I exempel 28 reflekterar Sarkkinen över ifall både svenskan och finskan blir bristfälliga då de tvåspråkiga eleverna inte får det stöd som de behöver i båda språken. Sarkkinen går inte så långt som att tala om halvspråkighet, dvs. att ha halva kunskaper i båda sina språk, men påstår att det finns brister i de tvåspråkiga elevernas språkkunskaper. De bristande språkkunskaperna har dock inget med tvåspråkigheten i sig att göra utan beror på ett

flertal olika saker, t.ex. begåvning, inlärningssvårigheter, hemspråkets inverkan, undervisningens nivå osv. (Sundman 1999: 88–93). För att den tvåspråkiga skolan för tvåspråkiga barn ännu är hypotetisk kan man inte veta vilka resultat man skulle nå i den men de det finns åtminstone en möjlighet att nå godare kunskaper ifall båda språken stöds och inlärningens stöds på båda språken.

3.4 Hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby

I detta avsnitt presenteras informanternas kommentarer som jag tyder på att endera explicit eller implicit talar om hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby.

3.4.1 Föräldrarnas syn

De tvåspråkiga och enspråkiga föräldrarna ser inga andra hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby än det vilken påverkan sådan undervisning kan ha på svenska språket och svenska skolorna i Karleby (se exempel 29).

(29) Har de svenska skolorna elever kvar när denna skola kommer? Alla tvåspråkiga skulle ju fara till denna skola om det fanns en sådan i Karleby. (tvåspr. och enspr.)

I exempel 29 är informanten mycket positivt inställd till tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby och tror till och med att de flesta tvåspråkiga familjer skulle välja den för sina barn. Informanten funderar dock vilken inverkan detta kunde ha på den svenska skolan, dvs. om den svenska skolan skulle alls ha elever efter inrättandet av en tvåspråkig skola.

Också i exempel 30 funderar informanten över hotet mot svenska skolor i Karleby men tar också med en longitudinell aspekt på frågan:

(30) Ett hot kan ju nog vara det hur det går med svenska skolor i framtiden. Och på ett längre perspektiv också helt svenskspråkiga institutioners ställning.

Ifall det inte finns talare av svenska kvar mera i och med den svenska skolans undergång behövs ju inte svenska institutioner mera heller och detta i sin tur minskar ännu mer på användningen av svenskan, reflekterar informanten i exempel 30. De tvåspråkigas andel är stor i den svenska skolan i Karleby men rent realistiskt skulle säkert inte alla vilja byta skola och det skulle inte heller finnas plats för alla. Kompetenta lärare sätter också vissa gränser för till vilken utsträckning man kan ha sådan undervisning.

3.4.2 Tjänstemännens syn

Både Nyströms och Sarkkinens kommentarer om hoten med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn har med svenskans situation att göra (se exempel 31).

(31) Nå nog är det väl svenskans situation... (Sarkkinen)

Både föräldrarnas exempel 29 och 30 om hoten och tjänstemännens exempel 31 om hoten med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby har att göra med svenska skolan och språkets ställning. Informanternas kommentarer om hoten med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby följer samma trend som diskussionen om tvåspråkig undervisning och tvåspråkiga skolor haft i media i Finland under flera års tid (se bl.a. Härkönen 2011; Filén 2013; Huss 2013; Sundman 2013b).

3.5 Olika modeller av tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby

Föräldrarna till tvåspråkiga barn som intervjuades för denna avhandling fick under gruppintervjun bygga upp en modell för hur den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn enligt dem kunde ordnas i Karleby. De enspråkiga föräldrarna byggde en egen modell och de tvåspråkiga föräldrarna byggde en annan modell.

Jag förberedde modellbyggandet genom att ge små lappar med olika alternativ åt föräldrarna som de kunde välja mellan. Först valde föräldrarna *skolformen* för den tvåspråkiga undervisningen, dvs. om den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn ordnas i en egen skola eller om den ordnas endera i den finska eller den svenska skolan som en egen linje. Den följande uppgiften var att välja *längden på utbildningen*, dvs. vilka alla utbildningsstadier den tvåspråkiga undervisningen skulle gälla: daghem, förskola, grundskola, gymnasium och/eller yrkesutbildning. Sedan funderade föräldrarna över *lärarens språkstrategi*: ska en lärare undervisa på svenska och en annan på finska eller ska en lärare tala båda språken. Till sist funderade föräldrarna över *elevernas språkanvändning*: ska eleverna använda ett visst språk under vissa lektioner/med vissa lärare eller får eleverna fritt använda vilket språk de vill men hålla sig till ett språk åt gången eller får eleverna blanda språken fritt.

De två föräldragrupperna har byggt upp två nästan identiska modeller för den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn. Den enda skillnaden gäller för elevernas språkanvändning. Den enspråkiga föräldragruppen valde alternativet att eleverna ska använda ett språk under en viss lektion/med vissa lärare och den tvåspråkiga föräldragruppen valde att eleverna får fritt välja språk men hålla sig till ett språk åt gången.

3.5.1 Enspråkiga föräldrars modell

Den enspråkiga föräldragruppen har valt att den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn ska ordnas i en egen skola, dvs. de önskar en egen byggnad för skolan. I deras modell börjar den tvåspråkiga undervisningen i daghem eller eventuellt i förskolan och sträcker sig genom hela grundskolan. De enspråkiga föräldrarna anser att lärarna ska använda principen en person – ett språk, dvs. vissa lärare ska tala svenska med eleverna och vissa finska. Också eleverna ska använda ett visst språk under vissa lektioner/med vissa lärare. (Se bild 1.)

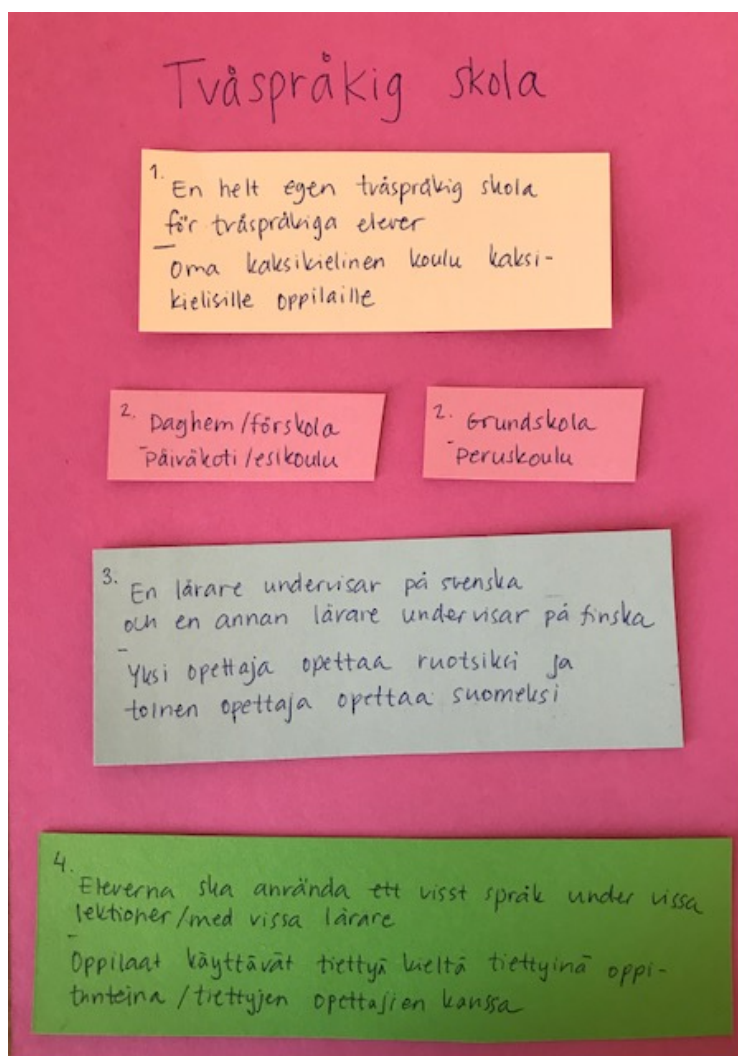

Bild 1. Gruppen enspråkiga föräldrars modell

1. Skolform

De enspråkiga föräldrarna är ense om att vilja hålla den nya skolformen i egen skola:

(32) Om det här är ett helt nytt system så är det bättre att hålla skilt. Lättare att utforma något nytt på eget håll. Senare då det fungerar kunde man ju ha det som en linje i finsk eller svensk skola också.

I exempel 32 menar informanten att när man börjar med ny skolform som tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn är, är det bättre att göra det i en egen skola istället för att dela skola med enspråkig undervisning. Hen menar att det är enklare att utforma något nytt på eget håll men säger också att när allt fungerar som det ska och man fått erfarenhet

kan man tänka sig att ha parallellklasser i en enspråkig skola. Det skulle kanske vara att föredra att bygga upp den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn på eget håll och därefter kunna tänka sig att flytta till enspråkiga skolor men i praktiken kan det vara svårt att få en helt egen skola. Det behövs resurser för att inrätta en helt ny skola, vare sig man bygger ett eget skolhus eller flyttar in i en redan existerande lokal och när man startar med ny undervisningsform kanske man heller inte har ett så stort elevantal att en egen byggnad skulle fyllas av elever. Det är lättare att starta från en enspråkig skola och när man etablerat sig går det enklare att flytta till eget.

Både de tvåspråkiga (se exempel 43–47) och enspråkiga föräldrarna i exempel 33 resonerar lika om varför det skulle vara bra att undervisningen ordnas helt på eget håll:

(33) Om det bara är klasser i finsk eller svensk skola lämnar de kanske lite i skymundan.

Informanterna är rädd att den tvåspråkiga undervisningen skulle domineras av den enspråkiga undervisningen och på så sätt skulle det vålla problem för hela metoden och som följd också för eleverna och lärarna. Språkbud är ett bra exempel på tvåspråkig undervisning som ordnas framgångsrikt som egen linje i en enspråkig skola. Det är också mer realistiskt att bygga upp tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i en enspråkig skola (grundskola) med tanke på ekonomin, rekrytering av lärare, andra resurser osv. Man kunde också samarbeta med den enspråkiga skolan och använda deras lärare i undervisningen ifall man kommer överens om samarbete.

I exempel 34 är synvinkel liknande som i exempel 33 men istället för att bara vara bekymrad över att den tvåspråkiga undervisningen för de tvåspråkiga barnen skulle lämna i skymundan för den enspråkiga undervisningen är man orolig över att den enspråkiga skolan skulle vara skadlig till hela modellen (se exempel 34).

(34) Den finska eller svenska skolan kanske påverkar den tvåspråkiga skolan negativt, därför egen skola.

Föräldrarna motiverar inte sin ståndpunkt men faktorer som kunde inverka negativt är bl.a. att eleverna börjar använda mer av det språk som den övriga skolan talar och att detta skulle inverka negativt på tvåspråkigheten eller på attityder, att programmet inte skulle skapa sådan samhörighet som i en egen skola och att eleverna och lärarna inte skulle få stöd av varandra eller resurser och då de lämnas i skymundan av den enspråkiga undervisningen och dess behov. Huruvida dessa faktorer skulle realiseras vet man dock ej. Det är också en möjlighet att få stöd av den övriga skolan på olika sätt.

I Finland är språkbad ett mycket populärt tvåspråkigt undervisningsprogram som nått goda resultat både i fråga om elevernas språkliga kompetens som kunskapsmässiga kompetens i skolämnen. Språkbadundervisningen ordnas ofta i samma byggnad som en finsk skola, och detta pga. att barnen ska upprätthålla sin finska identitet och sitt språk, men samtidigt nå funktionella kunskaper i svenskan. (Sundman 2013: 54) Eleverna i språkbad får modersmålsundervisning och också annan undervisning i finska ju längre upp i årskurserna de kommer och denna undervisning är enklare att ordna när utbildningsprogrammet är i närhet av ett finskt program med finska lärare. (Se bl.a. Björklund m.fl. 2007 om mera information om språkbadet) Tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga kunde eventuellt ordnas i samband med svenska skolor för att eleverna skulle få stöd för sin svenska och också knyta relationer med svenskspråkiga elever. Detta skulle både stötta utvecklingen och användningen av svenskan och på samma gång skulle den svenska skolans framtid tryggas.

2. Utbildningens längd

De enspråkiga föräldrarna vill att grundskolan ska vara tvåspråkig men är lite oense om man ska börja redan i daghem eller förskola eller räcker det att börja i grundskolan (se exempel 35).

(35) Det ena året före skolan är kanske inte i så avgörande roll så kanske det räcker med att börja från första klass. I förskola kanske man inte behöver lära sig ett språk ännu.

Fastän informanterna kom överens om att man borde börja i förskolan är informanten i exempel 35 av annan åsikt. Enligt hen spelar det inte så stor roll om man börjar först i årskurs ett med tvåspråkig undervisning för enligt hen är det inte viktigt att ännu i förskolan lära sig språk. I fråga om att lära sig språk i förskolan stämmer dels men fastän man inte specifikt skulle få undervisning i språk tillägnar man sig mycket av språken redan i förskolan (se avsnitt 2.3.1 och 2.3.3). Kanske tänker informanten att de tvåspråkiga barnens liv utanför förskolan ändå är tvåspråkigt så förskolan behöver inte vara det ännu.

I exempel 36 reflekterar informanten över gymnasiet och yrkesutbildningens frivillighet och tror att det på grund av det inte skulle fungera mera på det andra stadiet med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga elever (se exempel 36).

(36) Jag tror inte det skulle fungera i gymnasiet eller yrkesutbildningen mera med en tvåspråkig skola för de är inte obligatoriska.

Det skulle kräva resurser att få en tvåspråkig yrkesutbildning till Karleby och med tanke på hur många linjer som erbjuds i en yrkesutbildning skulle det inte vara realistiskt att skapa en helt ny undervisningsmodell. Men samarbete mellan de finska och svenska yrkesskolorna i staden skulle kanske gå att ordna. I detta nu skulle det vara enklast att låta yrkesutbildningen vara som den är, de tvåspråkiga eleverna som gått den tvåspråkiga utbildningen i grundskolan har åtminstone fått en så pass god grund i sina båda språk att de kan välja att fortsätta till yrkesskola på finska eller svenska utan problem. Ett tvåspråkigt gymnasium i Karleby skulle kunna vara enklare att ordna, endera som samarbete mellan gymnasierna i staden eller som en egen skola. Den kunde fungera i praktiken t.ex. på samma sätt som Campus Lykeion i Vasa (se Pilke & Vik 2013; Pilke & Vik 2015).

3. Lärarens språkstrategi

Vid frågan om lärarens språkstrategi är de enspråkiga föräldrarna överens:

(37) En lärare håller sig till sitt eget modersmål eller starkare språk.

Exempel 37 summerar de enspråkiga föräldrarnas tankar: läraren ska hålla sig till sitt eget språk. Det hur man gör undervisningen tvåspråkig om lärarna undervisar enspråkigt betyder att man måste ha både finskspråkiga och svenskspråkiga lärare. Enligt den modell de enspråkiga föräldrarna byggt upp betyder detta att man redan i daghemmet och förskolan ska ha pedagoger med olika språk. Likaså i högstadiet ska man då också ha finska och svenska ämneslärare som undervisar sina ämnen på eget språk och eventuellt kunde man då samarbeta med de andra högstadierna för att få båda språken in i läroplanen eller så måste skolan själv rekrytera lärare ur båda språkgrupper för att undervisa eleverna.

Sundman (2013b: 58) menar att tvåspråkiga personer identifierar en person med ett språk, och att detta borde följas också i tvåspråkig undervisning. Men också transspråkande kunde vara en möjlighet, dvs. att läraren använder två språk i sin undervisning och eleverna t.ex. läser texter på två olika språk, sammanfattar på det ena och skriver uppsatser på det andra och i diskussionen används båda språken. Sådana arbetssätt utvecklar båda språken och visar också att det är tillåtet att använda båda språken till sin fördel i inläring av de olika skolämnena och språk. (Baker 2010: 205–207)

4. Elevernas språkanvändning

I exemplen 38 till 39 ser man tydligt hur föräldrarna tillsammans reflekterar kring elevernas språkanvändning och kommer fram till ett beslut om att eleverna ska använda ett språk med en person.

(38) Kanske man väljer att använda det språk man själv tycker är lättare om man inte styr det på något vis.

I exempel 38 funderar informanten över hur man ska styra elevernas språkanvändning. Man är rädd att eleverna talar endast det språk som kommer lättare till dem och då uppnår eleverna inte nya kunskapsnivåer i båda språken.

(39) Ofta har ju tvåspråkiga det att de talar ett visst språk med en viss person.

I exempel 40 tar informanten fasta på tidigare kunskaper hen har om tvåspråkiga och deras sätt att kommunicera.

(40) Det sätter viss press att man måste använda ett visst språk med en viss lärare. Så kan man ju styra.

I exempel 40 menar informanten att ifall eleverna måste använda ett visst språk med en viss lärare ställer det också krav på eleverna att använda båda språken, inte bara det som man känner för att göra.

(41) Kanske man på ettan eller tvåan får använda vilket språk man vill, eller det som kommer, men ju äldre de blir desto mer ska man kräva och ha dem att hållas till ett språk åt gången.

I exempel 41 föreslår föräldern att man kunde styra elevernas språkanvändning enligt ålder; i de lägre årskurserna kunde eleverna få välja mer fritt mellan språken men ju högre upp i årskurserna eleverna kommer ska språkanvändningen styras.

(42) Hellre så att du vet vilket språk du ska tala med vem. En person, ett språk. Kanske det annars blir så att man lättare blandar. Barn kanske tänker så att man vill tala ett språk med en person.

I exempel 42 kommer gruppen fram till en gemensam slutsats: elevernas ska använda ett visst språk med en viss lärare. Föräldrarna motiverar det med att eleverna kanske avstår från att blanda språken då de måste hålla dem isär. Detta skulle tyda på att de enspråkiga föräldrarna ser språkblandning och kodväxling som samma sak och att det är något som tvåspråkiga elever medvetet kan avstå från.

3.5.2 Tvåspråkiga föräldrars modell

Den tvåspråkiga föräldragruppen har valt att den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn ska ordnas i en egen skola, dvs. de önskar en egen byggnad för skolan. I deras modell börjar den tvåspråkiga undervisningen i daghem eller eventuellt i förskolan

och sträcker sig genom hela grundskolan. De enspråkiga föräldrarna anser att lärarna ska använda principen en person – ett språk, dvs. vissa lärare ska tala svenska med eleverna och vissa finska. De tvåspråkiga föräldrarna vill att eleverna ska få använda vilket språk de vill bara de håller sig till ett språk åt gången, dvs. kan eleverna alltså svara till läraren på finska även om läraren talar svenska och vice versa. (Se bild 2.)

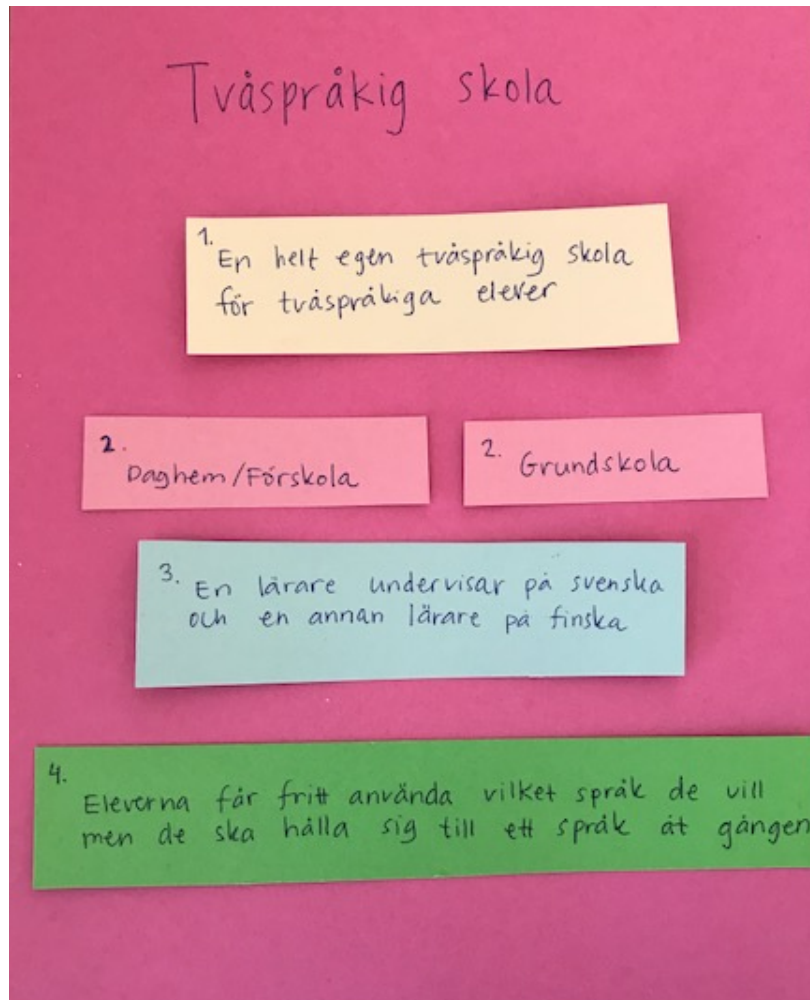

Bild 2. Gruppen tvåspråkiga föräldrars modell

1. Skolform

Enligt exempel 43 inleds diskussionen om skolformen bland de tvåspråkiga föräldrarna:

(43) Jag tycker att det inte är så stor skillnad om det är en egen skola eller inte. Man har ju ändå ett språk med en person som man talar oavsett vad de andra talar.

Informanten i exempel 43 menar att de tvåspråkiga ofta använder ett visst språk med andra tvåspråkiga människor så att det inte spelar så stor roll vad eleverna eller lärarna omkring de tvåspråkiga barnen talar. De tvåspråkiga eleverna umgås dock också med andra elever än sina klasskamrater på rasterna och skapar vänskapsband med de andra eleverna och då är det vanligt att tvåspråkiga elever använder sina språkkunskaper och sin flexibilitet och använder det språk som vännen talar. På så sätt spelar det en roll om alla de nya vännerna är finsk- eller svenskspråkiga för då blir umgänget till stor del finsk- eller svenskspråkigt utanför klassen. I en tvåspråkig skola är alla elever tvåspråkiga och samtalspråket i klassen och utanför klassen blir alltså både finska och svenska. Det hur stor andel finskan och svenskan får i samspelet elever emellan beror på många olika faktorer.

I exempel 44 lyfter informanten fram en viktig synvinkel om att både den tvåspråkiga undervisningen och de tvåspråkiga eleverna stödjer varandra i tvåspråkigheten och utvecklingen av den, samt i kunskaperna i och om båda språken (se exempel 44).

(44) Om det finns en egen skola kanske man får bättre stöd och resurser, t.ex. ekonomiskt och då stöds också den egentliga tvåspråkigheten.

Informanten i exempel 44 menar också att en tvåspråkig skola får kanske enklare och bättre ekonomiskt stöd och annat stöd t.ex. politiskt, om skolan hålls isär från enspråkiga skolor. Vad informanten menar med ”egentlig tvåspråkighet” förblir otydligt.

I exempel 45 reflekterar informanten om situationer som kan uppstå ifall den tvåspråkiga undervisningen ordnas i en enspråkig skola:

(45) De skulle kanske drunkna i en enspråkig skola.

Informanten i exempel 45 funderar ifall eleverna och utbildningen skulle ”drunkna” i en enspråkig skola där de flesta inte är tvåspråkiga eller går i den tvåspråkiga undervisningen.

I exempel 46 tar informanten upp det hur viktigt hen anser det är att alla tvåspråkiga elever ska vara i samma sats för att hålla motivationen uppe:

(46) Alla är i samma sats. Om Pena går i finsk klass och får tala finska varför måste jag tala svenska?

Informanten i exempel 46 syftar på situationer som kan uppstå hos barnen då de är i en annan situation än de flesta eleverna i skolan. I sådana situationer kanske barnen börjar jämföra sig själva med skolkamraterna och tycker det är orättvist att man själv måste tala också svenska och inte bara finska som de övriga eleverna. I en tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn är det meningen att båda språken, båda kulturer och den tvåspråkiga identiteten stärks och hypotetiskt tänkt tror jag att lärarna skulle välkomna en sådan diskussion för det är ett ypperligt tillfälle att diskutera med barnen om frågor om identitet, språk och kultur. Det är mycket vanligt att ett tvåspråkigt barn ifrågasätter sina språk och sina kulturer och funderar över vem man själv är (se avsnitt 2.3.4).

I exempel 47 tyder informanten på att det kanske krävs mer av de tvåspråkiga eleverna att studera tvåspråkigt, så det att skolan är skilt för sig betyder att eleverna har mer stöd av varandra än vad de skulle ha i en enspråkig skola (se exempel 47).

(47) Kanske det krävs mera av de här eleverna. De måste ha stöd av varandra så de inte ger upp.

Tanken som lyfts fram i exempel 47 om att det krävs mera av tvåspråkiga att gå i skola på två språk är intressant: informanten jämför kanske med ett enspråkigt barn och hans skolgång men man glömmer att ett tvåspråkigt barn är van vid att vara tvåspråkig, så således är det inte ansträngande att gå i skola på två språk. Dock är det bra att få stöd av varandra och skapa en gemenskap där alla elever känner sig trygga och vågar ock kan vara dem själva och utvecklas till individer även om de alla binds ihop av tvåspråkigheten.

2. Utbildningens längd

(48) Ett daghem stärker ju nog jätte mycket det svagare språket. T.ex. mitt barn pratade inte ett ord svenska innan hen for till dagis och nu talar hen bara svenska. Det måste finnas ett stöd enda från dagis för att garantera att alla är lika tvåspråkiga. Fast alla kanske börjar olika tider i dagis också.

I kommentar 48 påpekar informanten hur mycket ett daghem kan inverka i ett barns språkanvändning. I detta fall har barnet börjat använda sig av svenskan som föräldern ser som något positivt. Föräldern vill också att alla elever ska vara på samma nivå när de inleder sin skola och anser att detta kunde åtgärdas via ett tvåspråkigt daghem. Dock kan man ifrågasätta tanken om att alla elever skulle vara på lika språklig nivå, både i enspråkig som tvåspråkig undervisning finns det stora skillnader mellan elevernas språkkunskaper. (Se avsnitt 2.3)

Informanten menar att man borde börja med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn redan i daghemmet men säger också att alla börjar olika tider i daghemmet.

I exempel 49 reflekterar informanten om olika problem som kan framkomma ifall hela skolvägen inte är tvåspråkig:

(49) Om man redan gått förskola på svenska hur motiveras man till att börja i skola på två språk?

I exempel 49 anser informanten det vara problematiskt ifall den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga barn inte inleds förrän i skolan: hur ska man då motivera barnen att börja använda två språk istället för ett som de är vana vid det från förskolan? Fast ett tvåspråkigt barn går i ett enspråkigt daghem är troligen vardagen hemma ändå tvåspråkig så att börja skolan på två språk är således inget som är nytt eller obekant för barnet. Ett barn i 6-års ålder reflekterar knappast, åtminstone inte i negativa banor, över att skolan är på två språk jämfört med det enspråkiga daghemmet. Skolan handlar om så mycket mer än bara språk och skolstarten känns säkert spännande för barnet av flera olika orsaker oberoende av om det är en tvåspråkig skola eller en enspråkig skola. En förstaklassare behöver sällan heller motiveras att gå till skolan eller att göra sitt skolarbete

utan de är ganska positivt inställda till skolan ännu i denna ålder. Men det är en tänkvärd kommentar om att inleda tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn redan i förskolan för att se till att hela skolstigen är likadan och fokuserar på liknande principer och strukturer.

I exempel 50 har de tvåspråkiga föräldrarna kommit in på frågan när den tvåspråkiga undervisningen ska sluta:

(50) Kanske man redan efter nian har ett så starkt språk att man inte behöver mera lika mycket stöd.

Informanten i exempel 50 menar att man efter årskurs nio inte nödvändigtvis behöver ett tvåspråkigt gymnasium eller en tvåspråkig yrkesutbildning för språken är enligt hen redan så pass väletablerade i det skedet att undervisningen inte mera har så stor inverkan på språken. Det är egentligen först i gymnasiet och i yrkesutbildningen som det ämnesrelaterade språket och ett akademiskt språk lärs och befästs för språket i undervisningen har till dess ännu inte varit på så hög nivå så man kunde påstå att den tvåspråkiga undervisningens roll har ännu större vikt i gymnasiet. (Se bl.a. Cummins 2000; Gibbons 2006)

I exempel 51 diskuterar informanten skillnaderna mellan ett tvåspråkigt gymnasium och yrkesutbildning:

(51) Gymnasiet får man ju välja själv. Visst kan det också vara en möjlighet att välja tvåspråkigt gymnasium men ingen kan ju tvingas dit. Och i yrkesutbildningen kanske det är omöjligt att erbjuda 15 olika linjer på två språk.

I exempel 51 diskuteras ifall gymnasiet eller yrkesutbildningen ska erbjudas tvåspråkigt för de tvåspråkiga eleverna. Gymnasiet och yrkesutbildningen är frivilliga skolor precis som informanten säger, och ingen ska tvingas till dem utan eleverna väljer själva. Endera kan eleverna gå till en enspråkigt finsk eller svensk fortsatt utbildning eller ifall en tvåspråkig möjlighet skulle finnas kunde de också välja den. Informanten menar kanske att det skulle vara enklare att ordna ett tvåspråkigt gymnasium än en tvåspråkig

yrkesutbildning som har så många olika linjer, men uttrycket också sin osäkerhet över det om elevantalet skulle räcka till i ett eget tvåspråkigt gymnasium.

3. Lärarens språkstrategi

Vid frågan om lärarens språkstrategi kommenterar en informant så här:

(52) Det tar på språkets kvalitet om man undervisar på två språk.

I exempel 52 påstår informanten att det skulle inverka negativt på språkens, finskans och svenskans, kvalitet om man undervisade på två språk. I exempel 52 handlar diskussionen explicit om läraren som skulle använda både finska och svenska i sin undervisning. Exempel 52 tyder på att informanten tror att läraren skulle i sin undervisning blanda mellan finska och svenska hur som helst, utan någon som helst princip eller struktur för sin språkanvändning. Så skulle fallet inte behöva vara ifall man valde att ha lärare att undervisa tvåspråkigt i denna undervisning. Läraren kunde ha en planerad metod för hur språken skulle användas i undervisningen, t.ex. transspråkande (se avsnitt 2.4.2).

Exempel 52 får kommentaren ”som vår” som en medhållande kommentar av en av föräldrarna och nickningar av andra som också verkar vara av samma åsikt. Med kommentaren ”som vår” menar informanten att ”språkets kvalitet blir lidande som det hänt med våra språk då vi blandar” och då syftar den tvåspråkiga föräldern på sina egna språk och deras, enligt hen själv, sämre kvalitet än de enspråkigas språkliga kvalitet. Jag lät kommentaren passera under gruppdiskussionen, och önskar nu att jag inte hade gjort det eftersom även de andra verkade hålla med informanten. Detta skulle ha krävt en egen diskussion att ta upp de egna uppfattningarna om tvåspråkiga föräldrars språkkunskaper i finska och svenska och den var inte aktuell i min studie. Det verkar som om föräldrarna tycker att ”blanda språk” uppfattas som något negativt och som en antydning på sämre språkkunskaper. Ändå skulle alla dessa föräldrar definiera sig själva som tvåspråkiga pga. de fått språken hemifrån. Frågor, tankar och attityder som dessa skulle vara viktiga att ta upp i undervisning för tvåspråkiga barn för att försäkra att eleverna inte skulle behöva

känna sig sämre än enspråkiga eller misslyckade eller att deras språkkunskaper saknade kvalitet.

Missuppfattningar och negativa tankar om det tvåspråkiga sättet att vara på fortsätter i exempel 53:

(53) Kvaliteten för vad man ska lära sig blir inte lika bra om inte innehållet ges jämt på båda språken.

I exempel 53 påstår informanten inte att endast språken skulle bli lidande utan också innehållet i det eleverna borde ta till sig av undervisningen eller till och med den kunskapen eleverna redan tagit till sig inte har god kvalitet. Det vill säga att allt de tvåspråkiga lär sig tvåspråkigt i skolan inte skulle vara av god kvalitet. Informanten menar också att det skulle ha en inverkan på kvaliteten i hur stor grad undervisningen ges på båda språken och för att maximera möjligheterna för eleverna att lära sig innehåll av god kvalitet måste undervisningen ges i lika stor grad på båda språken. För att karikera; detta skulle innebära att all tvåspråkig kunskap tvåspråkiga individer tagit till sig eller lärt sig under sina liv i tvåspråkiga sammanhang inte har god kvalitet då de inte fått den lika på svenska och finska, för faktum är att man inte får all kunskap och information jämt på båda språken.

(54) Läraren ska undervisa på sitt starkare språk så att undervisningen har en kvalitet.

I exempel 54 anser informanten att läraren borde undervisa på sitt starkare språk. Ordet ”starkare” antyder att läraren har två eller flera starka språk och således också själv är tvåspråkig men att man då ska välja vilket språk som är det starkare och undervisa på det.

(55) Men lärarna måste ju nog vara tvåspråkiga för att förstå eleverna.

I exempel 55 kommer det också fram att föräldrarna anser att lärarna som arbetar med tvåspråkig undervisning ska vara tvåspråkiga.

(56) Kanske kunde man ha ämneslärare istället för klasslärare ifall man ska ha en person och ett språk-strategin.

I exempel 56 funderar informanten över det faktum att man i grundskolan har en klasslärare som undervisar sin egen klass i nästan allt och om man då ska använda endast ett språk med en person kan denna lärare inte undervisa både på finska och svenska. Informanten kommer på idén att man kunde ha endera finska eller svenska ämneslärare i skolämnen som de undervisar på sitt eget modersmål. Detta skulle betyda ganska stora förändringar i grundskolan från att gå från klasslärare till ämneslärare och i lärarutbildningen av klasslärare.

4. Elevernas språkanvändning

Då informanterna reflekterar över elevernas språkanvändning och ifall eleverna har tillåtelse ”att blanda språk” kommenterar en av informanterna så här:

(57) Ja, inte blanda så det inte blir sådan där Kokkola-språk som ingen förstår något av.

Exempel 57 visar hur de tvåspråkiga föräldrarna motiverar varför man inte ska låta eleverna blanda språken. De vill inte att det ska bli ett ”Kokkola-språk”, dvs. ett språk som man enligt dem talar i Karleby om man är tvåspråkig och blandar språken. I Karleby talar en del av den svenskspråkiga befolkningen det s.k. ”grundsprååtjit” som är Karlebysvenskans dialekt (Holmqvist & Holmqvist 2004). Detta är dock inte det de tvåspråkiga föräldrarna talar om utan de talar om grov kodväxling, något som föräldrarna anser de flesta tvåspråkiga i deras umgängeskrets talar, och detta ser man som något negativt och inget man borde sträva efter.

I exemplen 58, 59 och 60 reflekterar föräldrarna över problem som kan uppstå om man som tvåspråkig måste hålla sig till ett språk åt gången:

(58) Men hur gör man då om man behöver en term från svenskan men bara lärt sig det på finska?

Innan exempel 58 har det diskuterats om att man skulle ge undervisningen i helheter som är enspråkiga och vartefter byta språk när helheterna tar slut och nya börjar. Informanten i kommentar 58 funderar hur eleverna ska göra om man haft en helhet på finska och lärt sig termer på finska och nu har en helhet på svenska där man behöver samma termer på svenska.

(59) Men vad om man inte kan något ord eller kommer på det just då, ska man bara vara tyst?

I exempel 59 fortsätter gruppen att spinna på tanken från exempel 58. I t.ex. språkbad behöver eleverna inte kunna använda termer och begrepp på svenska ifall läraren inte introducerat dessa ännu för eleverna. Samma princip kunde följas även i den tvåspråkiga undervisningen för tvåspråkiga elever, dvs. fast eleverna lärt sig en term på finska skulle man inte kräva att de kunde den på svenska utan läraren skulle först introducera termen innan eleven behöver använda den. Eleverna skulle då få termen på svenska men också all den information och kunskap de har på finska har termen.

(60) Ja, det drar ju ner aktiviteten om man inte får blanda.

I exempel 60 menar informanten att det drar ner på en tvåspråkig elevs aktivitet om hen inte får blanda. Föräldrarna ser enligt exemplen 58–60 språkblandningen som något vanligt och väsentligt för en tvåspråkig fast de i vissa stunder även tycker att det drar ner på kvaliteten av språken att blanda dem (se exempel 52, 53 och 57).

Efter denna diskussion kommer gruppen fram till det som sägs i exempel 61 dvs. att eleverna måste få byta språk och använda det språk som känns bäst men att de måste hålla sig till ett språk åt gången och inte blanda avsiktligt.

(61) Eleverna måste få använda det språk som känns bäst i situationen.

Föräldrarna förstår alltså att blandning och kodväxling är något som går eller inte går att styra över och vet att de tvåspråkiga barnen inte har problem med att vara flexibla och

kreativa med sina språk. De tvåspråkiga föräldrarna är vana vid att byta språk i farten och ser inga problem med det. De förstår också att tvåspråkiga ofta är mer bekväma med ett av språken i vissa situationer.

3.6 Sammanfattande diskussion

Föräldrarna är intresserade av tvåspråkig undervisning för deras tvåspråkiga barn. Sju föräldrar skulle välja en sådan undervisning för sina barn ifall sådan undervisning erbjöds i Karleby. En förälder ville veta mer om hur sådan undervisning i praktiken skulle ordnas innan hen är färdig för att bestämma sig. Men också denna förälder var positivt inställd till tanken om tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn. Föräldrarna ser många möjligheter och styrkor med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn; den största styrkan med sådan undervisning är enligt föräldrarna det att man blir så fullständigt tvåspråkig som möjligt, dvs. att eleverna får alla termer och begrepp på båda språken. Att kunna båda språken på en lika hög nivå verkar vara ett mått för tvåspråkigheten enligt de flesta föräldrarna. Den tvåspråkiga undervisningen har enligt föräldrarna möjligheten att stödja både de finska och svenska språken men också att stödja de båda kulturerna, något som enligt föräldrarna blir lidande i den enspråkiga skolan. Föräldrarna ser fler styrkor och möjligheter med tvåspråkig undervisning än hot och svagheter. Svagheter som föräldrarna tar upp har att göra med undervisningens struktur, dvs. hur man ska ordna den tvåspråkiga undervisningen på bästa sätt. En del föräldrar anser att det tar längre tid att lära sig på två språk och har därför svårt att se hur undervisningen kunde ges på två språk. Alla föräldrar ser ett och samma hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn: nämligen det svenska språket och den svenska skolans situation. Föräldrarna tror att de flesta tvåspråkiga barnen i Karleby skulle söka sig till den tvåspråkiga skolan och på så vis minska elevantalet i den svenska skolan, något som föräldrarna anser skulle ha negativa konsekvensen för den svenska skolan och för det svenska språkets framtid. (Se Lindroos & Lohivesi 2006 för SWOT-analysen)

Tjänstemännen i Karleby ser både liknande men också olika svagheter och hot med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn är föräldrarna. Tjänstemännen delar

föräldrarnas oro för den svenska skolan och det svenska språkets ställning i Karleby ifall tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn skulle inledas. Tjänstemännen ser svagheter i marknadsföringen av den tvåspråkiga undervisningen; de frågar sig hur man ska marknadsföra undervisningen för politiker och föräldrar på bästa vis så att dessa förstår syftet med skolan. Tjänstemännen tror att det kan vara svårt att skilja tvåspråkig undervisning från bl.a. språkbadsundervisningen i Karleby. Enligt tjänstemännen är det viktigt att marknadsföringen redan från början är tydlig så att missförstånd inte uppstår för enligt tjänstemännen är missförstånd svåra att reda upp. Tjänstemännen anser att den tvåspråkiga undervisningen skulle stödja inläringen och utvecklingen av det finska språket och kulturen hos de tvåspråkiga eleverna och de menar också att föräldrarna skulle kunna delta mer i bl.a. läxläsning för att båda föräldrarna skulle kunna hjälpa barnet och inte bara den föräldern vars språk skolan går på, så som situationen ser ut idag. Tjänstemännen tror att flera tvåspråkiga i Karleby skulle vara intresserade av tvåspråkig undervisning. (Se Lindroos & Lohivesi 2006 för SWOT-analysen)

De enspråkiga föräldrarnas och de tvåspråkiga föräldrarnas modeller av den tvåspråkiga skolan skiljer sig endast på en punkt, nämligen punkten som behandlar elevernas språkanvändning. De enspråkiga föräldrarna vill att den tvåspråkiga eleven ska använda sig utav strategin en person – ett språk, dvs. eleven talar endast ett visst språk med en viss lärare. De tvåspråkiga föräldrarna är ense om att den tvåspråkiga eleven får använda både finska och svenska med läraren även om läraren talar endast det ena språket med eleven. De tvåspråkiga föräldrarna poängterar att eleven inte ska blanda språken avsiktligt men de menar att det inte går att styra elevens språkanvändning för mycket för eleven ska ha friheten att uttrycka sig på båda språken. I fråga om de andra punkterna är båda föräldragrupperna ense; den tvåspråkiga utbildningen ska ordnas i en egen skola, den tvåspråkiga undervisningen ska börja senast i förskolan, utbildningen ska sträcka sig genom grundskolan och lärarna ska undervisa endast på ett språk, när språket byts byts också läraren.

4 SLUTDISKUSSION

Syftet med denna avhandling var att utreda hurdana åsikter föräldrar till tvåspråkiga barn och tjänstemän i Karleby har om tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i staden. Jag sökte svar på tre forskningsfrågor av vilka den första behandlade intresset bland föräldrarna för tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby. Intresset var stort bland föräldrarna; sju stycken föräldrar skulle välja tvåspråkig undervisning för sina tvåspråkiga barn ifall sådant erbjöds i Karleby. En förälder ville inte uttrycka sig innan hen vet mera om hur utbildningen skulle ordnas i praktiken. På basen av föräldrarna i denna undersökning skulle man kunna anta att också andra föräldrar till tvåspråkiga barn i Karleby kunde vara intresserade av tvåspråkig undervisning för sina barn.

Min andra forskningsfråga behandlade möjliga styrkor, svagheter, möjligheter och hot som informanterna ser med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby enligt SWOT-analysen (Lindroos & Lohivesi 2006: 218). Styrkor med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby var enligt informanterna det att eleverna får två lika starka språk och kulturer. Svagheter var främst strukturella, dvs. hur undervisningen skulle ges på två språk, hur försäkras man lika användningen av finska och svenska och vilket språk som undervisas som modersmål. Tjänstemännen såg svagheter i det hur skolan placerar sig i jämförelse med andra utbildningar i staden och hur man förklarar vem skolan är ämnad för. Möjligheterna var att man verkligen kan stödja båda språken och kulturerna och göra dem så balanserade som möjligt. Hoten med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn var få i mitt material; det enda hotet informanterna såg är undervisningens påverkan på svenska språkets och skolans ställning. Man var rädd att en tvåspråkig skola för tvåspråkiga barn skulle dra till sig så många elever att svenska skolor skulle ta skada.

Min tredje forskningsfråga löd: hur skulle tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby enligt föräldrarna bäst ordnas? Både de enspråkiga och de tvåspråkiga föräldrarna ville att tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn skulle ordnas i egen skola. Man var rädd för att undervisningen och eleverna skulle försvinna i den enspråkiga skolan och man såg fördelar med att få stöd av andra i samma situation med en själv vad

kommer till studier på två språk. Föräldrarna ville att eleverna skulle börja i den tvåspråkiga undervisningen så tidigt som möjligt, gärna senast i förskolan. De motiverade svaret med att det kan vara svårt att få eleverna att bli motiverade till studier på två språk om daghemmet eller förskolan varit enspråkiga. Föräldrarna var överens om att lärarna skulle använda sig av strategin en person – ett språk. Den ända punkten de två föräldragrupperna var oense om gällde elevernas språkanvändning; medan de enspråkiga föräldrarna ville att barnet skulle tala ett visst språk under vissa lektioner/med vissa lärare ansåg de tvåspråkiga föräldrarna att barnen skulle kunna använda fritt vilket språk de ville men att de skulle hålla sig till ett språk åt gången. Man kan tolka en sorts flexibilitet i tvåspråkiga föräldrars syn på elevernas språkanvändning.

Analysen verifierar en del av de antaganden jag hade; de flesta föräldrar var positivt inställda till tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby, men inte bara de tvåspråkiga föräldrarna som jag antog. Tjänstemännen var också positivt inställda till sådan undervisning vilket jag inte antog de skulle vara. Precis som jag antog såg informanterna att hotet med sådan undervisning på svenska språket var den största negativa faktorn. Man ska dock inte överdriva inverkan av tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby på svenska skolan och svenska språket. Ifall sådan undervisning skulle starta i Karleby skulle man också behöva beakta frågor om lärarbehörighet och resurser, dvs. undervisningen skulle till en början vara ett litet experiment och knappast en egen skola. Det skulle kanske finnas intresse för undervisningen men många skulle också stanna där de är nu, och en del elever från finska skolan skulle kanske söka sig till utbildningen också.

För att tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn skulle kunna erbjudas i Karleby måste det finnas ett intresse eller behov för undervisningen. Något som jag hoppas att denna avhandling visar är att ett intresse finns bland föräldrarna till tvåspråkiga barn. Det är viktigt att föräldrarna är engagerade i sina barns skolgång men ifall föräldrarna är de rätta personer att planera och strukturera den tvåspråkiga utbildningen och undervisningen kan diskuteras. Det finns en del föräldrad kunskap och också missförstånd bland föräldrarnas tankar om tvåspråkighet och om tvåspråkig undervisning,

vilket är fullständigt förståeligt, men också en indikator på att föräldrarna inte nödvändigtvis är de rätta personerna för planeringsarbetet av undervisningen.

För att kunna planera vidare för tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby borde man undersöka i större grad intresset och behovet av sådan undervisning. En noggrann struktur för en sådan skola borde också byggas. Jag hoppas att denna avhandling har hjälpt tvåspråkiga individer i förståelsen om sig själva och om tvåspråkighetens särdrag och ur en individuell synvinkel önskar jag att tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn i Karleby skulle vara realitet någon gång i framtiden. Själv föreslår jag för Karleby en liknande modell som Sundman (2013b) med tvåvägsspråkbad men jag anser att i början borde de tvåspråkiga vara som en egen grupp vid sidan av de finsk- och svenskspråkiga, och att de tvåspråkiga eleverna borde undervisas i både finska och svenska i lika stor utsträckning och få modersmålsundervisning i båda språken samt undervisning om tvåspråkighet.

LITTERATUR

- Abrahamsson, Niclas & Kenneth Hyltenstam (2003). Barndomen – en kritisk period för språkinläring? I: Bjar, Louise & Caroline Liberg (red.). *Barn utvecklar sitt språk*. Ungern: Reálszisztéma Dabas Printing House. 29–56.
- Arnberg, Lenore (2004). *Så blir barn tvåspråkiga*. Falun: ScandBook AB.
- Baker, Colin (2006). *Foundations of bilingual education and bilingualism*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Baker, Colin (2014). *A parent's and teacher's guide to bilingualism*. Bristol: Multilingual Matters.
- Bakka, F. Jørgen, Fivelsdal, Egil & Lars Lindkvist (1993). *Organisationsteori. Struktur, kultur, processer*. Malmö: Liber-Hermods.
- Barn- och utbildningskontoret (2018). *Vad är interkulturellt förhållningssätt?* [Citerat 3.4.2018]. Tillgänglig: <https://sites.google.com/a/edu.sollentuna.se/spraakstimulans-i-foerskolan/beskrivning-1/vad-aer-interkulturellt-foerhaallningssaett>
- Björklund, Siv, Mård-Miettinen, Karita & Hanna Turpeinen (2007). *Kielilypykirja – Språkbadsboken*. Vaasa: Vaasan yliopistopaino, [Citerat 2.4.2018]. Tillgänglig: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-200-7.pdf
- Björkqvist, Ida-Maria (2012). *Låna en finlandssvensk*. [Citerat 16.4.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2012/11/19/lana-en-finlandssvensk>
- Björkqvist, Ida-Maria (2018). *Rektorer: Nej till tvåspråkiga skolor i Karleby*. [Citerat 16.4.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/01/04/rektorer-nej-till-tvasprakiga-skolor-i-karleby>
- Börestam & Huss (2001) *Språkliga möten: tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Cummins, Jim (1981). *Bilingualism and Minority-Language Children*. Ontario: The Ontario Institute of Studies in Education.
- Cummins, Jim (2000). *Language, power and pedagogy. Bilingual Children in the Crossfire*. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.
- Deutsche Schule Helsinki (2018). [Citerat 16.4.2018]. Tillgänglig: <https://www.dsh.fi/fi/>
- Edu.fi (2010). *Skolframgång och språkkompetens*. [Citerat 16.4.2018]. Tillgänglig: http://edu.fi/planera/forskoleundervisning/om_barns_sprak/tvasprakighet/tvasprakigt_sprakbruk/skolframgang_och_sprakkompetens

- Enlund, Patrik (2013). *Karleby firar tvåspråkighetens dag*. [Citerat 17.4.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/05/18/karleby-firar-tvasprakighetens-dag>
- Europeans and their languages (2012). [Citerat 7.3.2018]. Tillgänglig: http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/ebs/ebs_386_sum_en.pdf
- Filén, Karin (2013). *Tvåspråkiga skolor upprör känslor*. [Citerat 9.4.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2013/10/30/nej-till-tvasprakiga-skolor>
- Finlands kommunförbund (2016). *Var tredje finländare bor i en tvåspråkig kommun*. [Citerat 9.1.2018]. Tillgänglig: <https://www.kommunforbundet.fi/sakkunnigtjanster/svensk-service/var-tredje-finlandare-bor-i-en-tvasprakig-kommun>
- Finlex 11.6.1999/731. Grundlagen. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=11.6.1999%2F731>
- Finnäs, Fjalar (2000). *Tvåspråkiga familjer i statistiken ljus*. Vasa: Institutet för finlandssvensk samhällsforskning.
- Forsberg, Christina & Yvonne Wengström (2015). *Att göra systematiska litteraturstudier*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Garcia, Ofelia (2008). *Bilingual education in the 21st century: a global perspective*. Malden (Mass): Blackwell 2008.
- GBK (2018). [Citerat 9.4.2018]. Tillgänglig: www.gbk.fi
- Gibbons, Pauline (2002) *Scaffolding language, scaffolding learning: teaching second language learners in the mainstream classroom*. Portsmouth: Heinemann Cop.
- Gibbons, Pauline (2006). *Stärk språket, stärk lärandet. Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråkelever i klassrummet*. Uppsala. Hallgren & Fallgren.
- Gripenberg, Martin (1986). *Valet av skolspråk. En undersökning av de förhållanden som påverkar valet av svensk- eller finskspråkig skola för barn i tvåspråkiga familjer i Helsingfors och Västnyland*. Nylands svenska landskapsförbund.
- Gripenberg, Martin (2000). *Tvåspråkighet – Tillgång eller problem i svenska skolan. Kartläggning läsåret 1998–1999 av tvåspråkigheten bland grundskolelever och studerande vid gymnasier och yrkesläroanstalter i Södra Finlands län*. Helsingfors: Eteläs-Suomen lääninhallituksen julkaisuja No 35.

- Grosjean, François (2008). *Studying Biliguals*. Oxford: University Press.
- Grönstrand, Sarah (2017). *Den unika språkbadsskolan har blivit Jakobstads största grundskola*. [Citerat 6.4.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/12/16/den-unika-sprakbadsskolan-har-blivit-jakobstads-storsta-grundskola>
- György-Ullholm, Kamilla (2010). Flerspråkighet, enspråkighet och etnisk identitet. I: Musk, Nigel & Åsa Wedin (red.). *Flerspråkighet, identitet och lärande*. Lund: Studentlitteratur AB. 23–54.
- Hansson, Nilla (2017). *Katedralskolan i Åbo säger nej till tvåspråkighet*. [Citerat 8.4.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/03/13/katedralskolan-i-abo-sager-nej-till-tvasprakighet>
- Haparanda stad (2017). *Tornedalsskolan*. [Citerat 9.3.2018]. Tillgänglig: <http://www.haparanda.se/skola-och-forskola.html>
- Harju-Luukkainen, Heidi, Nissinen, Kari, Stolt, Sofia & Jouni Vettenranta (2014). *PISA 2012: Resultatnivån i de svenskspråkiga skolorna i Finland*. [Citerat 9.5.2018]. Jyväskylä: Jyväskylä universitetstryckeri. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/44925/978-951-39-5921-0.pdf?sequence=1>
- Herberts, Kjell (1990). Vad är det för speciellt med Karleby? I: Herberts, Kjell & Ann Högnäs-Sandström (red.). *Forskningsrapporter. Karleby-Projektet. En dokumentation om forskning kring tvåspråkighet i Karlebynejden 1987–90*. Karleby: AB Österbottningens Tryckeri. 3–8.
- HBL (2011). *Wetterstrand vill ha tvåspråkiga skolor*. [Citerat 17.2.2018]. Tillgänglig: <http://gamla.hbl.fi/nyheter/2011-09-11/wetterstrand-vill-ha-tvasprakiga-skolor>
- Holmqvist, Pauliina & Mats Holmqvist (2004). *Grundsprååtti: kokkolanruotsi*. Kokkola: Keski-Pohjanmaan kirjapaino.
- HS (2011). *HS-raadin vastaukset kysymykseen: Pitäisikö kaksikieliset koulut sallia?* [Citerat 13.2.2018]. Tillgänglig: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000002512022.html>
- Hupa, Ville (2018). "De som talar för tvåspråkiga lösningar är människor för vilka språket inte är ett problem" – Taxell står fast vid sin över trettioåriga paradox. [Citerat 3.2.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/01/02/de-som-talar-for-tvasprakiga-losningar-ar-manniskor-for-vilka-spraket-inte-ar-ett>
- Huss, Leena (1991). *Simultan tvåspråkighet i svensk-finsk kontext*. Uppsala: Textgruppen.

- Huss, Leena (2013). *Enspråkiga eller tvåspråkiga skolor i Finland?* [Citerat 9.4.2018]. Språkbruk. Tillgänglig: <https://www.sprakbruk.fi/-ensprakiga-eller-tvasprakiga-skolor-i-finland->
- Husu, Richard (2016). *"Inläringen gagnas av att använda två språk"*. [Citerat 1.12.2017]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/02/26/inlarningen-gagnas-av-att-anvanda-fler-sprak>
- Håkansson, Gisela (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur.
- Håkansson, Gisela (2011). *Språkutveckling och flerspråkighet* [Videoföreläsning]. [Citerat 19.2.2018]. Tillgänglig: https://www.youtube.com/watch?v=kfvOJ9X_3tc
- Härkönen, Leena (2011). *Kaksikielinen koulu kelpaisi*. [Citerat 21.3.2018]. Tillgänglig: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004837891.html>
- Infopankki (2018). *Det finländska samhället*. [Citerat 3.4.2018]. Tillgänglig: <https://www.infopankki.fi/sv/startside>
- Institutet för de inhemska språken (2018). [Citerat 9.1.2018]. Tillgänglig: <https://www.sprakinstitutet.fi/sv>
- Jarvis, Scott & Aneta Pavlenko (2007). *Crosslinguistic Influence in Language and Cognition*. New York: Routledge.
- Karleby stad (2016). *Utbildning och fostran*. [Citerat 19.2.2018]. Tillgänglig: https://www.kokkola.fi/palvelut/opetus_ja_kasvatus/sv_SE/opetus_ja_koulutus/
- Karleby stad (2017). *Information om Karleby*. [Citerat 10.2.2018]. Tillgänglig: https://www.kokkola.fi/kokkola_tietoa/sv_SE/etusivu/
- Karleby svenska församling (2018). [Citerat 23.1.2018]. Tillgänglig: <http://www.karlebysvenskaforsamling.fi>
- Kielilaki/Språklagen 6.6.2003/423. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>
- Kieliluokat (2018). [Citerat 23.1.2018]. Tillgänglig: <https://blog.edu.turku.fi/kieliluokat/>
- Kivioja, Kreetta-Maria (2014). *Kompromissi tyynnytti vuosien lukiokiistan Kokkolassa*. [Citerat 9.1.2018]. Tillgänglig: <https://yle.fi/uutiset/3-7069052>
- Kokkolan suomenkielinen seurakunta (2018). [Citerat 23.1.2018]. Tillgänglig: <http://www.kokkolansuomalainenseurakunta.fi>

- KPV (2018). [Citerat 23.1.2018]. Tillgänglig: www.kpv.fi
- Lennberg, Eric (1967). *Biological foundations of language*. New York: Wiley & Sons.
- Leinonen, Therese & Marika Tandefelt (2000). *Svenska i Finland, ett språk i kläm?: unga finlandssvenskars modersmål*. Helsingfors: Svenska handelshögskolan.
- Lindroos, Jan-Erik & Kari Lohivesi (2004). *Onnistu strategiassa*. Helsinki: WSOYpro.
- Linnakylä, Pirjo, Sulkunen, Sari & Inga Arffman (2004). *Tulevaisuuden lukijat: suomalaisnuorten lukijaprofileja: Pisa 2000*. Jyväskylä: Jyväskylän yliosto.
- Lojander-Visapää, Catharina (2001). *Med rätt att välja: språkval och språkstrategier i språkligt blandade hushåll i Helsingfors*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Helsingfors.
- Lp (2016). *Utbildningsstyrelsen*. [Citerat 25.2.2018]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/lp2016/grunderna_for_laroplanen
- Löv-Aldén, Mikaela (2017). ”De svenskspråkiga i Karleby fick ingenting”. [Citerat 3.1.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2017/03/14/de-svensksprakiga-i-karleby-fick-ingingting>
- Löv-Aldén, Mikaela (2018). *Modersmålsinriktad svenska succé i Jakobstad*. [Citerat 13.4.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/01/08/modersmalsinriktad-svenska-succe-i-jakobstadsskola>
- Merisuo-Storm, Tuula (2013). Kaksikielinen opetus ja äidinkielen kehittyminen. I: Tainio, Liisa & Heidi Harju-Luukkainen (red.). *Kaksikielinen koulu – tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.167–191.
- Minkinen, Johanna (2011). *Wetterstrand vill ha tvåspråkiga skolor*. [Citerat 6.4.2018]. Tillgänglig: <http://gamla.hbl.fi/nyheter/2011-09-11/wetterstrand-vill-ha-tvasprakiga-skolor>
- MOT svenska (2018). [Citerat 12.4.2018]. Tillgänglig: <https://mot-kielikone-fi.proxy.uwasa.fi/mot/vaasayo/netmot.exe/>
- Nationalspråksstrategin (2012). [Citerat 12.4.2018]. Tillgänglig: http://vnk.fi/documents/10616/622970/J0412_Kansalliskielistrategia.pdf/d45d6559-81fd-4f6f-b2f1-3e259621603c?version=1.0
- Nuolijärvi, Pirkko (2013). Suomen ja ruotsin kielen asema ja kieliolojen seuranta Suomessa. I: Tainio, Liisa & Heidi Harju-Luukkainen (red.). *Kaksikielinen*

koulu – tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola – ett flerspråkigt Finland i framtiden. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. 23–46.

Oker-Blom, Gun, Geber, Erik & Heidi Backman (2001). Språklig mångfald i skolan: språkbakgrund och muntlig språkkompetens i de svenska lågstadieskolorna i Helsingfors. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

OPS (2016). *Opetushallitus*. [Citerat 17.2.2018]. Tillgänglig: <http://www.oph.fi/ops2016/perusteet>

Peltoniemi, Annika, Skinnari, Kristiina, Mård-Miettinen, Karita & Sanniina Sjöberg (2018). *Monella kielellä Suomen kunnissa 2017. Selvitys muun laajamittaisen ja suppeamman kaksikielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen tilanteesta.* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, [Citerat 9.4.2018]. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/57577/978-951-39-7391-9.pdf?sequence=5>

Penfield, Wilder & Lamar Roberts (1959). *Speech and brain mechanisms*. New York: Atheneum.

Pilke, Nina & Gun-Viol Vik (2013). *Kaksi kieltä saman katon alla. Kielistrateginen näkökulma kaksikieliseen lukiokampukseen*. I: Eronen, M. & M. Rodi-Risberg (red.) 2013. Haasteena näkökulma, Perspektivet som utmaning. Point of view as challenge, Perspektivität als Herausforderung. VAKKI-symposiumi XXXIII 7.–8.2.2013. VAKKI Publications 2. Vaasa, (292–302). [Citerat 9.1.2018]. Tillgänglig: http://www.vakki.net/publications/2013/VAKKI2013_Pilke&Vik.pdf

Pilke, Nina & Gun-Viol Vik (2015). Parallellspråkighet och diagonal språkanvändning på ett tvåspråkigt gymnasiecampus. I: Forsskåhl, Mona, Kivilehto, Marja, Koivisto, Johanna & Pasi Metsä (red.). *Svenskan i Finland 15*. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Pöyhönen, Sari & Minna-Riitta Luukka (2007). *Kohti tulevaisuuden kielikoulutusta. Kielikoulutuspoliittisen projektin loppuraportti*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino. [Citerat 9.4.2018]. Tillgänglig: https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/tutkimus/projektit/kielo/projektin_loppuraportti/KIEPOn_loppuraportti.pdf

Salameh, Eva-Kristina (2012). *Flerspråkighet i skolan*. Stockholm: Författarna och Natur & Kultur.

Savonius, Anna (2018). *"Finska skolor har inte vaknat upp till modersmålsinriktad svenska" – en möjlighet för tvåspråkiga familjer*. [Citerat 1.3.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2018/01/08/finska-skolor-har-inte-vaknat-upp-till-modersmalsinriktad-svenska-en-mojlighet>

- Skutnabb-Kangas, Tove (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: Liber Läromedel.
- Slotte-Lüttge, Anna (2005). *Ja vet int va de heter på svenska. Interaktion mellan tvåspråkiga elever och deras lärare i en enspråkig klassrumsdiskurs*. Vasa: Oy Arkmedia AB.
- Språklag 2009: 600. *Svenska författningssamling*. [Citerat 22.1.2018]. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600
- Sundman, Marketta (1999). *Barnet, skolan och tvåspråkigheten*. Helsingfors: Yliopistopaino.
- Sundman, Marketta (2013a). Kaksikielisiä kouluja kaksikieliseen Suomeen. I: Tainio, Liisa & Heidi Harju-Luukkainen (red.). *Kaksikielinen koulu – Tvåspråkig skola. Tulevaisuuden monikielinen Suomi. Ett flerspråkigt Finland i framtiden*. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. 47–67.
- Sundman, Marketta (2013b). *Tvåspråkiga skolor? En analys av fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk*. Tankesmedjan Magma: Gravita Oy.
- Suomalais-venäläinen koulu (2018). [Citerat 9.2.2018]. Tillgänglig: <https://www.svk-edu.fi/>
- Svenskskola (2018). *Orter*. [Citerat 9.2.2018]. Tillgänglig: <http://www.svenskskola.fi/ort/karleby/>
- Sverigefinska skolan i Stockholm (2018). [Citerat 9.2.2018]. Tillgänglig: <http://www.sverigefinskaskolan.eu/>
- Svenskskola (2018). *Karleby*. [Citerat 1.2.2018]. Tillgänglig: <http://www.svenskskola.fi/fi/ort/karleby/>
- SVT (2012). *Suomen virallinen tilasto: Väestörakenne*. Helsinki: Tilastokeskus. [Citerat 6.1.2018]. Tillgänglig: <https://www.stat.fi/til/vaerak/index.html>
- Söderlund, Anne (2016). *I Edsevö tar man ut det mesta av de inhemska språken*. [Citerat 6.1.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/12/18/i-edsevo-tar-man-ut-det-mesta-av-bada-inhemska-spraken>
- Tainio, Liisa & Heidi Harju-Luukkainen (2013). Kaksikielisiä kouluja kaksikieliseen Suomeen. I: Tainio, Liisa & Heidi Harju-Luukkainen (red.). *Förord*. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Tandefelt, Marika (2001). *Finländsk tvåspråkighet*. Helsingfors: Yliopistopaino.

- Tandefelt, Marika (2003). *Tänk om...: svenska språknämndens förslag till handlingsprogram för svenskan i Finland*. Helsingfors: Forskningscentralen för de inhemska språken.
- Toropainen, Outi (2010). *Utvärdering av läroämnet finska i den grundläggande utbildningen: inlärningsresultaten i finska enligt A-lärokursen och den modersmålsinriktade lärokursen i årskurs 9 våren 2009*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Utbildningsstyrelsen (2004). *Läroplanen och timfördelning*. [Citerat 12.12.2017]. Tillgänglig: http://www.oph.fi/utbildning_och_examen/grundlaggande_utbildning/laroplan_en_och_timfordelningen
- Ventus, Johanna (2016). *svensk- och finskspråkiga elever under samma tak i 40 år*. [Citerat 6.1.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/02/22/svensk-och-finsksprakiga-elever-under-samma-tak-i-40-ar>
- Verkkolehti Care (2016). *Vieraskieliset koulut ja päiväkodit Suomessa*. [Citerat 15.1.2018]. Tillgänglig: <https://fi.care.com/verkkolehti/lapset/vieraskieliset-koulut-ja-paivakodit-suomessa/>
- Werdin, Marie (2010). Identitetsförhandlingar i det flerspråkiga klassrummet: om ungdomsspråk, makt och diskurs. I: Musk, Nigel & Åsa Wedin (red.). *Flerspråkighet, identitet och lärande*. Lund: Studentlitteratur AB. 97–125.
- Willows, Elin (2015). *"Tvåspråkiga lösningar ger mer än två språk"*. [Citerat 19.2.2018]. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2015/12/01/tvasprakiga-losningar-ger-mer-tva-sprak>
- Yle Uutiset (2008). *Kokkolan seudun kuntaliitos varmistui*. [Citerat 3.3.2018] Tillgänglig: <https://yle.fi/uutiset/3-5811675>

BILAGOR

Bilaga 1. Intervjufrågor: den svenska skoldirektören och utvecklingschefen i Karleby

INTERVJU: SKOLDIREKTÖR/UTVECKLINGSCHEF

- Presentera dig
- Hur skulle du identifiera en tvåspråkig?
- Är du tvåspråkig? Varför/Varför inte?
- Har du läst om tvåspråkiga skolor i tidningarna eller hört om dem i TV? Vad tycker du om det du hört/läst?

- Hur många tvåspråkiga (svenska och finska) elever finns det i den svenska skolan och i den finska skolan?
- Har någon varit i kontakt med skoldirektören eller annan om tvåspråkiga skolor/undervisning i Karleby? När? Vad gällde kontakten? Hur lämnade saken då? Har saken gällt enspråkiga eller tvåspråkiga elever?
- Har staden haft tankar att själva ta upp tvåspråkig skola/undervisning med invånarna? För vem har staden tänkt en sådan skola/undervisning: för tvåspråkiga eller enspråkiga?
- Tror skoldirektören/utvecklingschefen att det finns behov/önskan av tvåspråkig undervisning/skola för enspråkiga och/eller tvåspråkiga?
- Vem beslutar om sådana frågor vid Karleby stad?

Jag definierar tvåspråkig undervisning och presenterar hur sådan undervisning/skola kunde byggas upp/ordnas.

Tvåspråkig undervisning

Det finns många olika typer av tvåspråkig undervisning, t.ex. språkbad är ett populärt program i Finland. I tvåspråkig undervisning används vanligtvis två språk men det finns stor variation i undervisningen bl.a. i vilken grad språken används och hur språken används och undervisas i. Ofta är tvåspråkig undervisning för enspråkiga barn med målet att bli mer eller mindre tvåspråkiga. I min avhandling undersöker jag specifikt tvåspråkig undervisning för barn som redan är tvåspråkiga. Tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn finns inte i Finland så det finns ingen färdig modell för sådan undervisning som jag kunde presentera. Men barnen är tvåspråkiga (olika nivåer) och undervisningen ges på finska och svenska (olika strategier) endera i en egen skola eller i en klass i en finsk eller svensk skola.

- Vilka svårigheter/styrkor/svagheter/möjligheter ser du med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn?

- Varför har sådan undervisning/skola inte ännu ordnats i Finland eller Karleby?
- Vad borde göras för att tvåspråkig undervisning skulle ordnas för tvåspråkiga barn i Karleby?

- Hur är Karleby som språkmiljö för tvåspråkig undervisning/skolor för tvåspråkiga barn?
- Har du egna tankar på hur tvåspråkig undervisning kunde ordnas för tvåspråkiga barn i Karleby?
- Skulle du sätta ditt barn i tvåspråkig skola/undervisning om hen var tvåspråkig eller skulle du rekommendera sådan undervisning för tvåspråkiga familjer?
- Frågor? Annat?

TACK!

Bilaga 2. Intervjufrågor: Karleby-föräldrar till tvåspråkiga barn

GRUPPINTERVJU: FÖRÄLDRARNA

- Presentera er själva
- Hur skulle ni definiera en tvåspråkig person?
- Är du tvåspråkig? Varför/Varför inte?
- Har ni läst om tvåspråkiga skolor i tidningarna eller hört om dem i TV? Vad tycker ni om det ni hört/läst?
- Vad tycker ni är tvåspråkig undervisning?

Tvåspråkig undervisning

Det finns många olika typer av tvåspråkig undervisning, t.ex. språkbud är ett populärt program i Finland. I tvåspråkig undervisning används vanligtvis två språk men det finns stor variation i undervisningen bl.a. i vilken grad språken används och hur språken används och undervisas i. Ofta är tvåspråkig undervisning för enspråkiga barn med målet att bli mer eller mindre tvåspråkiga. I min avhandling undersöker jag specifikt tvåspråkig undervisning för barn som redan är tvåspråkiga.

- Bygg upp en tvåspråkig skola/utbildning tillsammans:

Olika alternativ för hur tvåspråkig undervisning/skola kunde vara:

Jag ger dem lappar med dessa alternativ på och de får tillsammans sätta ihop en sådan skola/utbildning som de tycker låter bra. De motiverar varför de valt så och också varför de inte valt någon av de andra alternativen.

1 SKOLFORM

- En helt egen tvåspråkig skola för tvåspråkiga
- En tvåspråkig klass i den finska skolan/En tvåspråkig klass i den svenska skolan

2 LÄNGD

- Dagem
- Dagem/Förskola
- Grundskola
- Grundskola och gymnasium/Yrkesutbildning
- Gymnasium/Yrkesutbildning

- Daghem/Förskola, grundskola och gymnasium/Yrkesutbildning

3 LÄRARSTRATEGI

- En lärare undervisar tvåspråkigt
- En lärare undervisar på svenska och en annan lärare på finska

4 ELEVERNAS SPRÅKSTRATEGI

- Eleverna får fritt använda vilket språk de vill, men ska hålla sig till ett språk
- Eleverna ska använda ett visst språk under vissa lektioner/med vissa lärare
- Eleverna får fritt blanda språk

5 Är det annat man borde tänka på enligt er då man planerar tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn? Hur skulle ni arrangera tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn?

- Vilka möjligheter ser ni med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn?
- Vilka hot ser ni med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn?
- Vilka styrkor ser ni med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn?
- Vilka svagheter ser ni med tvåspråkig undervisning för tvåspråkiga barn?
- Hurudana typer av tvåspråkiga elever lämpar sig tvåspråkig undervisning för?
Varför?

Kommentarer/Rubriker:

Jag läser en i taget och de får fritt komma med tankar och diskutera kommentarerna sinsemellan.

”De som talar för tvåspråkiga lösningar är människor för vilka språket inte är ett problem.”

Christoffer Taxell 3.1.2018 Svenska Yle

”Det är synd med enspråkigt svenska skolor, i ett tvåspråkigt land borde man ju värna om tvåspråkigheten.” Maria Wetterstrand 19.10.2011 Hufvudstadsbladet

”Tvåspråkiga skolor riskerar vara början på slutet för finlandssvenskan.” Barbro Allardt Ljunggren 26.2.2016 Svenska Yle

- Varför har ni valt/kommer ni att välja den finska eller den svenska skolan för ert barn?
- Skulle du själv ha gått i en skola med tvåspråkig undervisning ifall du haft möjligheten till det? Varför/Varför inte?

- Skulle ni välja tvåspråkig undervisning för era tvåspråkiga barn om sådant erbjöds? Varför/Varför inte?
- Efter denna diskussion, skulle ni vilja ändra på den tvåspråkiga undervisningen/skolan ni byggt upp tillsammans? Varför/Varför inte?
- Annat ni vill diskutera/kommentera/fråga?

TACK!